Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 23 декабрь, 1978 шу. ● № 153 (5973). ● Мах 2 кепиг.

ЯлхазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIа сесси

ЛАКХЪЕ БАЛХА ДИКАЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша балха программа а лоархIаш тIанйцар КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева цига даьча къамаьлацара положенеши выводаши, СССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе материалаш. Къахьегама коллективаш лаьрхIа я карагIдаьннар кхы а алсамдаккха, пятилетка диъллагIча шера керда толамаш даха. Из гIулакх беррига къахьегамхой цIерагIа дийцар 1978 шера 20 декабре хиннача НГIАССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе вIашагIкхийттача депутаташа.

Лакхехьарча Совето дийцар 1979 шера автономни республика экономически а социально а дегIайоалаяра Паччахьалкхен планахи 1978 шера республика экономически а социально а дегIаяра Паччахьалкхен план кхоачашъярахи, хIаьта 1979 шера йолча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджетахи 1977 шерара Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи дола дешаш.

Хьалхарча дешах лаьца доклад йир НГIАССР Паччахьалкхен планови комитета председатела депутата **Е. В. Брыксина.** Цо аьлар:

Парте XXV съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъеш, «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача девизагIа социалистически яхь а йоаржаяь, Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша лоархIаме дола толамаш даьхад 1978 шера а пятилетка кхаь шера а заданеш кхоачашъеча. Промышленни продукци маьхалъяккхара 1978 шера 11 бетта план 101 процент кхоачашъяьй, планал совгIа маьхалъяьккхай 12,6 миллион сома маьха продукци. ЛерхIаш да пятилетка кхаь шера планал совгIа 53 млн. сомал дукхагIа продукци маьхалъяккха. Чакхдоалача шера промышленни производства боарам 5 процент дегIабенаб, хIаьта пятилетка кхаь шера — 5,6 процент. Из пятилетка заданеша лерхIача боарам тIа да. Къахьегама овсарле лакхъеннай дIабаьннача 11 бетта промышленносте 2 процент, хIаьта пятилетка кхаь шера — 5.6 процент. Из а иштта пятилетка заданещца лерхIача бесса да.

Укх шера хьайийллай мехкдаьтта доалла ГIубихен-Минеральное яхари Андреевское яхари керда ши моттига, биъ тIоа а. Планал совгIа кхаь шера промышленни категорех долча мехкдаьтта ганзаш тIакхийттай 6 млн. тонн.

Республикерча дукхача промышленни предприятешен ведомствашен ханал хьалха кхоачашъяьй продукци маьхалъяккхара кхаь шера планаш. Царех я: шурий промышленноста объединени, ялатапродуктай объединени, хьун боахама управлени, «Трансмаш» завод, «Промавтоматика» тохкамий НПО, кхыяраш.

Цхьадола дика хьокхамаш даха карагIдаьннад укх шера моттигерча Советий доалахьа йолча промышленноста. Продукци маьхалъяккхара шера йола план кхоачашъю цар, цу даькъе — моттигерча промышленноста министерствас, кхачан промышленноста министерствас, «Чеченингушстройматериалы» яхача объединене. Соахкарчунца нийсйича къахьегама овсарле дегIайоагIа 3.5 процент.

Республика промышленносто арахеца йолаяьй кердача тайпаех йола дукхха машинаш, аппараташ, оборудовани, халкъа потреблене дукхха товараш. Кхоачашъергья укх шерара а пятилетка кхаь шера а йола культурно-бытовой, боахама эша товараш арахецара план.

ХIанз республике арахецаш я паччахьалкхен дикала Знак йолаш 118 тайпа продукци, царех 43 тайпа халкъа потреблене изделеш а йолаш.

Республика кхоачашъяьй кхаь шера йола ялат, шекара свекла, тхьамка, баьцадаараш, коартол, сомаш, шура, фуаш, тха дохкара планаш. Кхоачашъяьй, генарашкарен, харбав-пастай культурашкарен, комсашкарен дIанйккхача, дерригача тайпаех продукци йохкара укх шерара планаш. Дерригача боахамашка 1978 шера гулдаь ялат 533 эзар тонн да. Из да нйслагIча пятилетка шерашка юкъера лаьрхIача хинначул 100 эзар тонн дукхагIа. ДукхагIа чуийцай шекара свеклаш, баьцадаараш, коартолаш, сомаш. Ялатий хьувкъам хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 22,7 центнер хинаб.

ДегIаденад, соахкарчунца нийсдича, дулх, шура, фуаш, тха доаккхилга. Цу тIа а дукхагIа хиннад муIаш йола доккхий хьайбаш. доахан, хьакхарч, жа, коатIара оалхазараш. КIезиг-дукха лакхъеннай хьайбай продуктивность.

Укх шера кхоачашъяьй колхозийн совхозийн материально-технически база дIахо чIоагIъяра йола мероприятеш. Юрта боахама объекташ хьалъяра хьожадаьд 90 миллион сомал дукхагIа паччахьалкхен а колхозий а капитальни вложенеш, цу даькъе лаьтташка хий дехкара гIулакха — 21 млн. сом. Хий дехка лаьтташ 5 эзар гектар тIакхийттад, хIаьта шу чакхдоалача хана 137 эзар гектар а хургда. Колхозаштеи совхозаштеи кхы тIа а хьожаяьй дукха тракторашъ, автомобилаш, комбайнаш, кхыйола юртбоахама техника.

Укх шера республике кхоачашъяьй капитальни гIишлошъяра йоккха программа. Цхьайтта бетта халкъа боахаме дIахьожадаьд 308,2 млн. сом паччахьалкхен капитальни вложенеш е соахка цу юкъа хьожадаьчул 11 процент дукхагIа. Керттера фондаш дегIаяьхкай цу юкъа 176,2 млн. сом. Республика гIишлон-монтажни организацеша кхоачашъяьй 11 бетта йола подрядни план 104 процент. ДукхагIйола гIишлон-монтажни организацеш деррига подрядни балхаш дара йола беттай а кварталий а планаш кхоачашъеяьннай. Укх шера эксплуатаце дIаеннай дукххайола йоккхий производственни объекташ.

Чакхдоалаш латтача шера республике кхоачашъяьй дIахо къахьегамхой материальни хьал-торон культурно-бытовой хьалаши лакхдара йола йоккхий мероприятеш. ДIадаьннача шераца нийсдича нахага кхоача ахчан рузкъа 4,8 процент дегIаденад. Бахача нахага дохка товараш соахкарчул 26 млн. сом дукхагIа да. Республике гIолла лаьрхIача розничи товарооборота план кхоачашъю госторговле сапна, потребительски кооперацe а.

Укх шера бахача наха бытовой гIулакхаш дара боарам соахкарчунца нийсбича 10,8 процент дегIабенаб, цу даькъе юртарча моттигашка — 17,8 процент.

Дукха балхаш кхоачашдаьд укх шера нах чубаха цIеноши социально-культурни объекташи хьалъеча.

Дукха гIулакхаш даьд машинаькъа, автомобильни, фецарча транспорта болх тоабеш.

Цунца цхьана, докладчико белгалдоах министерствай, ведомствай, халкъа депутатий городскойи районнии Советий исполкомий балхаца пятилетка кхаь шера планаш кхоачашъеча цIенхаштта кхоачамбоацараш долга.

Дукхача министерствашa, ведомствашa, предприятешa во пайда нйбаьб чухьарча шоай торонех, телхаяьй планови дисциплина. Iалашъяьяц промышленни производства боарамаш дегIахувлача йоргIаш йола сихал, кхоачашъяьяц оттаьча ассортиментах продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега шийга дIадодар кIезигдара. керда техника юкъеяхьарен фондоотдача лакхъярен планаш. 1978 шера 11 бетта промышленни продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяьяц 7 предприяте, къахьегама овсарле лакхъяра план — 15 предприяте.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета доалахьа йолча промышленноста балхаца. Моттигерча, кхачан промышленноста министерствашa, «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене продукци маьхала яккхара планаш кхоачашъешше оттаьча номенклатурагIа продукци арахецарах хадданза лоархIаяц уж. Пятилетка кхаь шера промышленни продукци дегIаяхувлара темпашка диллача дикка тIехьаюс моттигерчен кхачани промышленноста министерствашa.

Республикерча дукхача предприятешка, цу даькъе моттигерча доалахьарчар а хIанз а тIехьа эсала къовсам лоаттабу продукце дикал лакхъяра. Бедали материалаши, доагори электроэнергии, дIабохийта къахьегам кIезигбара бола болх во бу.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш, гIалаташ долаш моттигаш нийсъеннай колхозий, совхозий, кхыча юртбоахама предприятей балха тIа. Цхьадолча боахамашка культураш кхеяра агротехника боарам хIанз а тIехьа лоха ба, боагIIача бесса пайда нйбац лаьттах, из бахьан долаш планагIа лаьрхIача бесса чудахьац ялат, лаьттанцара валови продукташ. КIезига пайда лу хиш дехкача лаьтташа. Дукхача боахамашка кIезига терко ю нийсагIа йола севообороташ юкъейоалаяра, эггара тIехьале йолаш долча сортови фух пайда эцара, органически минеральнии удобренеех кхетамца пайда эцара, ший ханнахьа дIайийнача хIамашта хий диллара.

Укх шера республико кхоачашъяьяц ганарий, бахчеви, комсий фу даккхарен паччахьалкхенга дохкарен план. Кхоачамболлаш къоасам лоаттабац баьцадаараш, сом дикагIа хьувкъийтаран уж дикагIа хилийтаран.

Хьайбай боахаме а пайда эцанза дукха торонаш я. Колхозашкен совхозашкен мела лел доахан дебилга, къаьстта дахкаш дола доахан, иштта цар продуктивность тIакхетилга.

Во лел Iаьсийн Iоахарийн дукхагIа хилийтара бола болх. Хьайбай боахам дегIабоалабелга юхатетт доакъара база во хиларо, кийчду доакъар дика ца хиларо, доакъара ресурсай даьгIенех, къаьстта лоамашкаръярех, иштта хиш дехкача дукхача шерашкарча даьгIенех во пайда нйбаро.

Юртбоахама техниках пайда нйбара йолча паччахьалкхен комитето (н. Аванесов), юртбоахама ведомствашa кхоачамболлаш болх бац шекара свекла, баьцадаараш, коартолаш кхееча комплексни механизаци яра. Хьайбай боахамера къахьегама процессаш а хIанз а тIехьа эсала механизаци яь я.

Халкъа боахаме тIехьаюсача участкех йолаш я капитальни гIишлош хьалъяр. Керттерча производственни объектай, къаьстта наха чубахара долча цIеной, социально-культурни гIулакхашта йолча объектай керттера фондаш болх бе йолаялнйтара кхаь шера планаш кхоачаш ца еш я гIишлон-монтажни организацеш. Еррига республика хьанйцача керттера фондаш болх бе йолаялнйтара кхаь шера план 87 процент мара кхоачашъяьяц. Моттигерча Советий объекташ хьалъелга къаьстта а во лел.

Дукхача гIишлошъеча моттигашка во вIаштIехьбаьккхаб къахьегам, боагIIача бесса пайда эцац механизмехи автотранспортахи, дукха балха ха зехьа йоаю. ГIишлош хьалъеча хIанз а тIехьа шерра юкъейоалаяьяц индустриальни методаши бригадни хозрасчети.

Кхоачашдаь гIишлон балхаш эсала да, йистеяьха объекташ дIаяла увттаю де дезаш дукха дуса балхаш а долаш.

Капитальни гIишлон хьалъеча тIехьабусаш хилара бола бехктокхам тIалатт заказчикашта Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советерча, Грозненски горисполкомерча УКС-ашта, министерствашта, ведомствашта. Горрайисполкомаша боагIIача хьисапе тIахьожам лоаттабац шоай территорешка хьалъеча объекташта, кхоачамболлаш дола новкъостал дац гIишлошъеча организацешта эшаш бола болхлой Iалашбара, бытови хьалаш хилийтара, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара.

Бахача наха гIулакх деча доакъой балха тIа а цIенхашттара кхоачамбоацараш долаш моттигаш нийслу. Нах бахача дукхача моттигашка хIанз а доацаш да бытa цIенош, комплексни приемни пункташ, бригадаш дIа а ухаш наха гIулакх делга а вIаштIехьдаьккхадац. Е йоагIа а йоагIаш къахьегамхоша претензеш ю банеша, прачечнеша, городской транспорто беча балха. Цхьайолча райцентрашка, нах бахача моттигашка во вIаштIехьдаьккхад хийн балонни гази Iалашъелга.

ЧIоагIа тишденна воча хьала тIа да моттигерча Советийн иштта ведомственни фонден нах чубаха цIенош. Царна ший ханнахьа ремонт яц, хIаьта цхьайолча хана еш яр а дика яц. ХIанз а тIехьа кхоачамболлаш терко яц городашка а юрташка нах бахача моттигашка а лостам бара, санитарни хьалаш тоадара.

1979 шера республика экономически а социальни а дегIаахара плана проектах, йоах докладчика, лаьрхIа да халкъа боахама дерригача доакъошка общественни производство дIахо дегIайоалае, цун эффективность лакхъе, иштта къахьегамхой материальни хьал-торон культурни нахара боарамн лакхбе. Промышленни продукци арахецар укх шерарчул 2,6 процент дукхагIа хилийта лаьрхIад.

Мехкдаьтта 7 миллион тонн, газ 2,6 миллиард кубически метр яккха еза.

ЛаьрхIад 156 эзар метр бурув тоха, цу даькъе тохкама дар 85 эзар метр а тохаш, техка мехкдаьтта запасаш миллионаш тонн тIакхетийта.

ЧIоагIа терко ю мехкдаьтта чакхдахарен мехкдаьттахимически промышленность дегIайоалаяра а.

«Грозэнерго» системе дукхагIа йоаккхаргья электроэнерги. 1979 шера машинашъеча производстве арахеца продукци укх шерарчул 5,3 процент дукхагIа хургья. ГIишлон материалий промышленность а дIахо дегIайоагIаргья.

Культурно-бытови гIулакхаштен коа-картен эша деррига товараш 1979 шера 8,7 процент дукхагIа хьадергда, уж арахецаргда 60 миллион сома маьха.

Моттигерча Советий промышленноста производства юкъара боарам 5 процент лакхлургба, цу даькъе моттигерча промышленноста министерстве — 7,9 процент, кхачан промышленноста министерстве — 3.2 процент, «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене — 1.6 процент. Моттигерча доалахьарча промышленноста оттаяь заданеш эггара кIезигагIа оттаьрех лархIа езаш я, цудухьа моттигерчен кхачани промышленноста министерстваша де дезаш дар да арахеца продукци дукхагIа хилийтара йола торонаш кхы тIа а тахка а тохкаш, пятилетка заданеех производство дегIаахара темпашка диллача тIехьабусилга дIадаккхар.

Пятилетка диъылагIча шера планагIа лаьрхIад керда техника производствана юкъейоалаяра, къахьегама процессашта механизаци яра, хала балхаш кIезигдара промышленносте цхьайола йоккхий мероприятеш чакхъяха. Еррига республика промышленность хьанйцача лаьрхIад къахьегама овсарле 2.1 процент лакхъе, цу даькъе моттигерча доалахьарча промышленносте 3.4 процент лакхъе. Къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа арахецаргья диъ даькъах кхо дакъа дола продукци.

Доккхийн бехктокхамеи декхараш хьалхашка латт пятилетка диъллагIча шера юрта боахам дегIабоалабара а.

Пхе шера планашка хьежжа 1979 шера республике даккха а паччахьалкхенга дохха а лаьрхIад: 145 эзар тонн ялат, 180 эзар тонн шекара свеклаш, 15 эзар тонн гидуаргаш, 7 эзар тонн бахчай культураш е карарча шера плана боараме, 140 эзар тонн баьцадаараш, 8 эзар тонн коартол, 62 эзар тонн сом, 85 эзар тонн комсаш, 2,5 эзар тонн тхьамка, 38,5 эзар тонн хьайбаши оалхазараши, 90 эзар тонн шура, 85 миллион фуъ, 4400 тонн тха.

ХьатIадоагIача шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара даккха лерхI 23 центнер ялат, цу даькъе 30 центнер хьажкIаши 36 центнер дуген. Хиш дехкача лаьтташ тIара юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара даккха лерхI 30 центнерга кхоачаш ялат. Дерригача боахамашкара валови доаккхаргдола ялат 530 эзар тоннага кхоачаш хила деза.

КПСС ЦК июльски Пленумо белгалдаьккхад хIанз эггара хьалхарча плане отташ дола декхар сихха хьайбай боахам дегIабоалабелга, къаьстта дукхагIа дулх доаккхилга хилар.

Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта беза хьайбаш дорстадаран уж чулоаттадара ханаш кIезигъяран. Чулоаттадаь доахан паччахьалкхенга дохкача хана цар дозал 400 килограммал кIезигагIа доацаш хила деза.

1979 шера юкъера лаьрхIача хIара фуражни Iаттагара йоаккха шура 2150 килограммага кхоачае, хIара яхкача котама тIехьара 200 фуъ гулде, хIара устагIана тIера 4.3 килограмм тха даккха.

Юртбоахама органаш декхарийла я доакъара культурай хьувкъам лакхбара чотагIа тайп-тайпара доакъараш дукхагIа кийчдара, дукхача шерашта лаьрхIа хиш дехка культурнии лакхача лоамашкарен даьгIенаш дикагIа пайда эцаш делаяра мел доагIар де. ВIаштIехьдаккха деза хьайбашка лерттIа Iа доаккхийталга, хьайбаш довргдоацаши цар продукци лаьгIлургйоацаши.

Юртбоахама продукташ дукхагIа яхара лоархIаме резерв я промышленни предприятей подсобни боахамаш, колхозхой, болхлой, гIулакхерча наьха шоай боахамаш. Царна новкъостал де деза доакъарца, участкашка обработка еча, продукци маьхала йоаккхача.

Юртбоахама органаш, колхозаш, совхозаш декхарийла я Iамарчашка чкъаьрий леладара мел эшар де, цу гIулакха дика аьттув бола хьалаш республике долаш да.

(Нистедоалар 2-ча оагIо тIа).

1979 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЭКОНОМИЧЕСКИИ СОЦИАЛЬНИИ ДЕГIАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна 1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевойи массазарча комиссей тоадаьраш чоте а эцаш къоабалъе.

Статья 2. 1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен плана укх лохехьара керттера хьохкамаш чIоагIде:

	Бустам	1979 ш. план	1978 ш. тIахкетар процентаца
Промышленноста продукци (валови) цунца:			5,0
Моттигерча промышленноста министерство		—	7,9
Кхачан промышленноста министерство		—	3,2
«Чеченингушстройматериалы» объединени		—	1,6
Паччахьалкхен капитальни вложенеш	млн. сом	31,2	11
Къахьегама овсарле:			
промышленносте	—	—	3,4
гIишлошъеча	—	—	4,0
Паччахьалкхени кооперативнии торговле розничи товарооборот, общепита оборот юкъе а йоагIаш	млн. сом	675,5	4,3
Бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш	—	21,6	11,7
Паччахьалкхен бюджете латта деша даха ха йоацача берий учрежденешкара бераш	эзар саг	33,8	5,6
Юкъарча дешара школашкара дешархой	—	267,2	3,4
Больницашкара маьигеш	эзар маьнги	11,6	3,5

Финансировани еча источникий чотах Нохч-ГIалгIай АССР хьалде наха чубаха 252,3 эзар кв. метр цIенош, царца жилищни , кооперацие чотах 8,2 эзар кв. метр.

Статья 3. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла 1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен планах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевойи массазарча комиссеша яьча заключенещарча предложенешкеи замечанешеи хьожилга а царех йоагI-йоагIа решенеш тIаэца а.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный, 1978 шу, 20 декабрь.

«1978 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЭКОНОМИЧЕСКИИ СОЦИАЛЬНИИ ДЕГIАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ЛЕЛАМАХ БОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1. 1978 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра леламах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето яь доклад тIаэца.

2. 1978 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра данза даргдоаца гIулакхаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет деш йолга белгалде.

3. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла 1978 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра леламах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевойи массазарча комиссеша яьча предложенешкеи замечанешкеи, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Х сессе депутаташа яьча предложенешкеи замечанешкеи хьожилга, хIаьта КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенешца кулгал а лувцаш укх шера а иттлагIча пятилетка тIадоагIача шерашка а планови заданеш толаме кхоачашъяра тIаерзаяь мероприятеш чакхъяха.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный, 1978 шу, 20 декабрь.

1962 ШЕРА 26 АПРЕЛЕРЧА «АДМИНИСТРАТИВНИ ПОРЯДКАГIА ЕТТАШ ЙОЛЧА ШТРАФАШТА ДОАЗУВ ОТТАДАРА ХЬАКЪЕХЬАРЧА» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗА 12 СТАТЬЯНА ХУВЦАМАШ ЮКЪЕДАХЬАРАХ» ДОЛА 1978 ШЕРА 19 ДЕКАБРЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРА ХЬАКЪЕХЬАРА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Ноч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1962 шера 26 апрелерча «Административни порядкагIа етташ йолча штрафашта доазув оттадара хьакъехьарча» Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 12 статьяна хувцамаш юкъедахьарах» дола 1978 шера 19 декабрера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный.
1978 шу, 20 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МЕЛИОРАЦЕИ ХИН БОАХАМЕИ МИНИСТР МУКЪАВАЛИТАРЕИ ХЬОЖАВАРЕИ ХЬАКЪЕХЬАРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА УКАЗАШ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1978 шера 19 декабрера деша а ваха республикера дIавахарца дувзаденна нов. Арбиев Магомед Алиевич министра декхарех мукъавалийтара хьакъехьара;

1978 шера 19 декабрера Нохч-ГIалгIай АССР мелиорацеи хин боахамеи министралла нов. Баматгиреев Магомед Ширванович хьожавара хьакъехьара;

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный.
1978 шу, 20 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

1978 шера 20 декабре Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете хилар республикански министерствай, комитетий, управленей кулгалхойн горрайисполкомий председателийн бахача наха Еррисоюзни переписа кийчояра болх чакхбаккхара хьакъехьарча деша хетаяь совещани.

Цу дешах лаьца совещане къамаьл дир республика статистически управлене начальника П. А. Гребенщикова.

Совещани чакхйоаллаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела С. М. Кожуховске.

XVI НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТКОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТИЙ ТЕРКАМГА

Конференци болх беш хургья городе Грозне кердача республикански театре.

Конференци дIайолалу 27 декабре Iуйрийна 9 сахьат даьлча.

Делегаташ дIаязбергба 26 декабре Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 19 сахьат даллалца КПСС обкомеи конференци хьаеллача дийнахьа Iуйрийна 7 сахьат даьлча денз 8 сахьати 45 минути яллалца республикански театрен.

1977 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА ОТЧЕТ ЧIОАГIЪЯРАХ БОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1977 шера Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьара отчет доходашта 176984 эзар соми расходашта 1608306 эзар соми, расходел доходаш 8678 эзар сом дукхагIа а йолаш, чIоагIъе.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный,
1978 шу, 20 декабрь.

1978 ШЕРА 26 СЕНТЯБРЕРА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УПРАВЛЕНЕ ЦХЬАЙОЛА ОРГАНАШ ХУВЦАРЕИ ЦХЬАЙОЛЧАР ЦIЕРАШ ХУВЦАРЕИ ХЬАКЪЕХЬАРА» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1978 шера 26 сентябрера «Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен управлене цхьайола органаш хувцареи цхьайолчар цIераш хувцареи хьакъехьара» Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный.
1978 шу, 20 декабрь.

ЯлхазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIа сесси

ЛАКХЪЕ БАЛХА ДИКАЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ

(Нистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

хIад республика юрта боахама материально-техническй база чIоагIъяра 100 миллион сом совгIа капитальни вложенеш дIаяхийта, царех колхозий чотагIа 16 миллион сом а дохийташ.

Лаьтташта мелиораци яра хьожаю 20 миллион сом пачхьалкхен капитальни вложенеш, цар чотагIа дIахо хьалъеш хургья Ассиновски оросительни система, реконструкци ергья Сулу-Чубутлински оросительни система. Хиш дехкаш дола лаьтташ республике 4,2 эзар гектарага кхоачаш дукхагIа хурга. Юртбоахама производствана интенсификаци яра дешаш къоастадара лоархIаме гIо де торо йолаш я республика Iилман учрежденеш.

Пятилетка диьлагIча шера дIахо дегIайоагIаргья транспорт, бувзам, наькъий боахам.

1979 шера, министерствашеи ведомствашеи хьалхагIе даьча лоархIамех; пачхьалкхен капитальни вложеней юкъара боарам хургба 320 миллион сом гаргга е укх шера хургболча капитальни вложеней боарамал 1,4 процент дукхагIа. ГIишлон-монтажни балхий боарам лакхлургба 12,9 процент ,хIаьта из 154 миллион сомага кхоачаргба. Капитальни вложеней эффективность лакхъяра, хьалдаь даланза долча гIирсий боарам дIахо кIезигбара, керттера фондаш сихагIа болх бе йолаялийтара лаьрхIад капитальни вложеней доккхагIдола дакъа хьалхагIа доладаь гIирсаш дIахо хьалдараи уж йистедахараи тIадерзаде. Капитальни вложеней юкъарча боарамах 57 миллион сом производственни доацача гIирсашта хьожадергда. ДIахо болх бергба гIишлон организацей шоай база чIоагIъяра, сихха дегIайоагIаргья гIишлон материалаш хьаещ йола промышленность.

Укх шера хинначунца нийсбича розничн товарооборота боарам 4,3 процент лакхлургба. Бахача нахага дохкаргда 675,5 миллион сома промышленни кхачани товараш.

Бытовой гIулакх дара боарам 11,7 процент лакхлургба, цу даькъе юрташка 19 процент, хIаьта республике бIарчча хьаийцача 21,6 миллион сом. Бытовой гIулакх деш йолча предприятей сете кхы тIа хьаелларгья керда ательеш, мастерскеш, быта цIеноша, хIамаш дIаийеш йола 18 комплексни приемнеш.

Мах беш йолча организацейи бытовой предприятейи балха хадданза терко е еза моттигашкарча Советаша. Горрайисполкомаш декхарийла я кхы а дукхагIа новкъостал а деш торговле предприятеш, быта службаш шерье а технически кийчъе а.

1979 шера республике наха чуIе цIеноши хьалдарга дIадахийта лаьрхIад 28,8 миллион сом пачхьалкхен капитальни вложенеши жилищно-гIишлон кооперацe средствaши, хIаьта, 155 эзар квадратни метр наха чуIе цIенош хьалдаь даха а лерхI. Моттигашкарча Советашка гIолла ведомстваша дакъа лоацаш долчунца цхьана чуIе цIенош хьалдарга дIадахийта лаьрхIад 11 миллион сом, хIаьта 54 эзар квадратни метр цIенош хьалдаь даха а. Цул совгIа хIаране шоашта хьалдергда 62 эзар квадратни метр цIенош.

Моттигерча советашка гIолла коммунальни объекташ хьалъярга дIаяхийта лерхI 5,82 миллион сом капитальни вложенеш, цул совгIа 2,03 миллион сом лемитагIа доацар городаши райцентраши тоаярга а дохийташ.

Бахача наха дукхагIа дIахецаргда хий, электроэнерги, теплоэнерги, газ. дукхагIа гIулакх деш хургья троллейбусни транспорт. ДIахо дегIайоагIаргья халкъа образовани. Школаши берий учрежденеши хьалъяра хьожаю 8,2 миллион сом капитальни вложенеш:

ХьатIадоагIача шера 1500 дешархой моттига шерлургья профтехучилищай сеть. Цар арахецаш бола квалифицированни болхлой 11 эзар сагага кхоачаргба, цу даькъе юкъера образовани яраш 45 процент болаш. Республике 2 лакхерчен 12 юкъерча специальни дешара заведенеша 1979 шера арахецаргба 1,7 эзар лакхера образовани йолеи 4,1 эзар юкъера образовани йолеи специалисташ.

Дарбан учрежденей материальни база чIоагIъяра дукха гIулакхаш дергда. УнахцIено лораяра объекташ хьалъяра дIадахийта лерхI 3,73 миллион сом, цу даькъе моттигашкарча Советашка гIолла 3,17 миллион сом.

Культура объекташ хьалъяра дIаяхийта лерхI 1,4 миллион сом пачхьалкхен капитальни вложенеш, цу даькъе моттигашкарча Советашка гIолла 400 эзар сом. 1800 моттиг йола клубаш, 1200 моттиг йола кинолощадкаш хьал а ль болх бе йолаялийта лерхI.

ХьатIадоагIача шера чакхъяккха лерхI Iалам лорадаран Iалама ресурсех кхетамца пайда эцаран тIаерзаяь массехк мероприяти. Iалам лорадара мероприятешта ю расходаш 31 миллион сомал совъяргья.

Хьажийта тIена пятилетка диьлагIча шера республика экономически а социально а дегIаахара план пятилетка хьалхарча кхаь шера производство дегIайоалаеча даьхача толамий учет а еш оттаяь я, из Iалашъяьй хиланза яргIйоацача материальни, ахчан ресурсашца, производственни низалашца, йолаш я эшаш йола квалифицированни кадраш, болхлой, ИТР.

Из толамца кхоачашъяра а пятилетка хьалхарча шерацка цхьадола доакъош тIехьадусаш хиларах тIадиса декхар тIарадаккхара а министерствай, ведомствай, предприятей, гIишлошъеча организацей, колхозий, совхозий коллективай кIезига къахьега дезаргдац чура торонаш оарцагIъяхара, къахьегама овсарле лакхъяра, Iилманеи техниканеи карагIдийннараш производствана юкъедоаладара, бедала материалий, энергетически ресурсай чIоагIа кхомбара, общественни производства эффективности балха дикали лакхъяра.

Уж декхараш кхоачашдеча боккха лоархIам болаш я моттигашкара халкъа депутатий Советаш.

Горрайисполкомаш декхарийла я организационно-массови балха боарам дIахо лакхбара кIийлен тIа плановни, производственни, къахьегама дисциплина телхайой хьожаш, хIара предприяте, гIирс хьалбеча, колхозо, совхозо оттаяь заданеш кхоачашйой хьожаш чIоагIа тIахьожам лоаттабе.

1979 шера плана тIа белгалдаьха декхараш кхоачашдара де дезар да социалистически яхь дIахо йоаржаяр, наьха къахьегама хьинари инициативен лакхъяр. Шерра йоаржае еза республика коллективашта юкъе «Болх тIехьабусараш боацаш бе» яха маьхера патриотически почини цу тайпара кхыдола кхоллама боламаши.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР 1979 шерарча Пачхьалкхен бюджетахи 1977 шера Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярахи доклад йир Нохч - ГIалгIай АССР финансай министра депутата **А. И. Иванова.**

1979 шерара республика Пачхьалкхен бюджет оттаьй КПСС XXV съездон КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленумои белгалдаьча декхарашка хьежжа 156,6 миллион сома боараме е укх шерарча бюджетал 5,7 процент йоккхагIа. Бюджета проекто дизза Iалашду 1979 шера республика экономически а социально а дегIаахара плана тIа белгалъяьхача мероприятешта финансировани елга.

Хетаргахьарча даннегIа, укх шера Пачхьалкхен бюджет кхоачашъергья 101 процент. Доходашта кхоачашхургья ерригача районий, городий, юртий, поселкай бюджеташ.

1979 шерарча бюджета проекта ерригача ахчах 80 процент совгIа дола дакъа пачхьалкхен а кооперативни а предприятешкареи организацешкареи хьачудоагIачох латтаргда, хIаьта цунах а докхагIа дола дакъа (53,2 процент) оборота тIара тела налогаш хургья. Долче, республика бюджет толамца кхоачашъелга. цу даькъе оборота тIара йоагIа налог а, промышленни предприятеша, ведомстваша, министерстваша оттабаьча боарамеи ассортиментахи продукци арахецареи из маьхала яккхареи планаш кхоачашъярах, хIаьта иштта товараш оптови звеногара розничн торгови сетега дIакхоачадара торгови базаша беча оперативни балхах, фондаш яраша шоашта чIоагIъьча фондех доагIа товараш дизза дIанийдарах тийша да.

1979 шерарча республика бюджета тIа белгалъяь потребкооперацe пайданна тIера яла еза налог 3,5 миллион сома боараме я, колхозашкара йоагIа доходашта тIера налог — 1 миллион сом, кинофильмаш хьувкхарах хьатIайоагIача доходашта тIера налог — 1,1 миллион сом, пачхьалкхен пошлинаш — 1,1 миллион сом. цхьайола кхы доходаш.

Плана тIа лаьрхIа да 3,5 миллион сома маьха 3-процентни чурча кхаж боагIача заемаштен 654 эзар сома маьха ахчан - хIамай лотереяштен реализаци елга.

Республика пачхьалкхен бюджета 20 процент пачхьалкхен предприятей пайдашта тIера еча отчисленеех латт. Укх шерара пайдай план кхоачашъяра лелаьмо тешал ду дукхача министерствашеи ведомствашен 1978 шу эсала чакхдоаккхаш хилара. Пайдаш дара планаш кхоачашъяц «Грознефтеоргсинтези», «Консервплодоовощи» яхача объединенеша. Моттигерча 184 предприятех 42-не кхоачашбац из хьокхам, царга дIакхаьчадац 2,4 миллион сом. Геттара эсала чакхдоаккх 1978 шу моттигерча промышленноста министерства. Ийс бетта йола пайдаш дара планаш кхоачашъяьяц жилищно - коммунальни боахама пхе предприятеи лаьрхIачул 155 эзар сом кIезигагIа пайда баьча «Ремстройтреста» пхениси.

Моттигерча промышленноста дукхача предприятешка рузкъана доал во ду. е езаш йоаца расходаш ю, балха хьа йоаю.

Баха нах раьза бац бытовой гIулакхаш деча предприятей балха э. Бытови гIулакхашта реализаци яра нийс бетта план кхоачашъяьц 7 предприяте, плана тIарча гIулакхий 20 тайпах 14-нена план кхоачашъяьц, къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш цу еш 5 предприяти я, кхаь предприяте кхоачашъяьц пайда бара план. пхенне планагIа лаьрхIа хинначул совгIа зенаш даьд.

Министерствай ведомствайи кулгалхой, райгорисполкомий декхар да моттигерча боахамий болх кIоаргагIа бовзар, рузкъана доал ца дарца, средстваш харцахьа дIаахийтарца ходамболлаш къовсам лоаттабар, экономе режим лелаяр, материальни ахчанни ресурсех эффективно пайда эцилга Iаладар.

Колхозийн совхозийн, юртбоахама ведомствашей юрта боахама министерствай кулгалхоша нийсса пайда ийбе беза халкъа боахама цу геттара лоархIамеча даькъа партеи правительстве еча йоакхонах, боахамашка беча экономически балха боарам лакхбе а царга рентабельно болх байтарга кхача а веза. ХIанзарчоа дукхха вай колхозаши совхозаши зе деш е кIезига рентабельни я.

1979-ча шера республике страховой гIулакх тоадара бе безаш ба боккхен чоалханеи болх.

1979-ча шерара республика пачхьалкхен бюджета расходаш, белгалдаькхар докладчико, къоастаьйл 156,6 млн. сома боараме, цунна юкъе халкъа боахама финансировани яра 29,2 млн. сом а долаш.

Пачхьалкхен бюджета юкъарча боарамера 30,2 млн. сом хьожаду пачхьалкхен капиталовложенешта финансировани яра, уж расходаш алсамъювлга карарча шерашта нийсдича хайра тIаххийтадац, хIаьта вай царех хьалда лостам болаши эффективной пайда нибелга Iалашде декхарийла да. Капитальни вложенеех пайда нибара гIулакха баьча тохкамо тешал ду, вай подрядни организацеша каст - каста хьалъяра шоашта аттагIйола, е нийсагIа аьлча, шоашта пайда дукхагIа баргбола объекташ мара хьал ца елга. Из иштта деце, мишта кхетаде мегаргда цхьан шера хьалъе езеи кхоачам хиллал ахча хьахийдча йола къаьстта объекташ хьалъяра вайцига кхо-дирь шуи цул дукхагIе ха йоаелга. Капитальни гIишлошъеча долаш долча цIенхаштта кхоачамбоацарашта подрядни организацеш хинна да Iеш, заказчикаш — подрядни гIишлошъеча организацешка болх хьабайтара ледара йола министерстваши ведомстваши, райисполкомаш а я. Къаьстта бехктокаме хила еза Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советеи Грозненски горисполкомеи УКС-аш.

ХIара шера чуIа фусамаш хьалъяра хьахецача ахчах вайна бизза пайда эца ца могандаь жилищно - коммунальни боахама финансировани яра расходаш карарча шера боараме — 20,8 млн. сом белгалъяьл. Из кIезига ахча дац, из нийсса дIа-хьа хьожаде, цунах кхом беши эффективной пайда эцилга вIаштIехьдаккха деза жилищно - коммунальни боахама министерства, райисполкомаша.

Социально - культурни мероприятешта финансировани яра хьахецаш да 118,7 млн. сом е карарча шера хийцачул 3,6 млн. сом дукхагIа. Цу ахчах 66,5 млн. сом просвещене учрежденеш лелаяра хьожаду. Культура учрежденешта финансировани яра хьожаду 7,5 млн. сом. УнахцIено лораярга дIадохийтаргда 39,8 млн. сом. Социальни Iалашон хьашташа лаьрхIа хьожаду 2,5 млн. сом е укх шерара хьожадаьчул 300 эзар сом дукхагIа.

Хьахецаш дола ахча дукха дв. цхьабакъда, халахете а, массаза эффективно дIаахийтаи из. Просвещене, унахцIено лораяра, культура, социальни Iалашон министерствашеи районни городскойн Совегий исполкомашен массаза а оперативни принципиальни къестадаш ахча дIааххийтарца дувзаденна дола дешаш. ДахийтадоагIача дIадахийтаи дукха ахча. хIаьта цун цхьадолча дакъех баьча вIалла пайда ца эцаш. Цох хьахулар дукха зданеш ремонт ца еш. уреждененеш шоай инвентараца, оборудованеца Iалаш ца еш юсилга да. Духьал 1977-ча шера белгалдаьча цу гIулакхашта пайда ца эцаш дисар 7,2 млн. сом. Докладчико дIахо белгалдоаккх, просвещене, унахцIено лораяра, культура министерствашта бюджетни средствашех пайда нибара эффективность лакхъяра болх эсала лелабелга.

1979-ча шера пачхьалкхен управлене органаш лелаяра йола ассигнованеш бюджета тIа къоастаьйл 3,7 млн. сома боараме. Управлене аппарат дIахо эргайоаккхаш тоаяреи дарегIа яреи мероприятешка хьежжа цу гIулакхашка республике дIадодаш дар лохдала деза 2,8 млн. сома, цу даькъе моттигерча доалахьен предприятешкен организацешкен гIолла — 533 эзар сома.

Республика Министрий Совето чIоагIъе хьачулу доходаш расходел 8678 эзар сом дукхагIа а йолаш йола доходашка диллача 197839 эзар соми расходашка диллача — 189162 эзар сом а долаш йола 1977-ча шерара Пачхьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьара отчет.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово - бюджетни отраслевии комиссей содоклад йир планово - бюджетни комиссе председатела депутата **М. Ш. Баматгирсева.** Цо аьлар, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии кхыйолчен массазарча комиссеша лерхI, общественни производства эффективность лакхъяра ларда тIа экономика, культура. къахьегамхой вахара боарам дIахо айбарца дувзаденна дола дешаш плана тIеи бюджета тIеи кхоачам хиллал дизза хьахьекха хилар.

1979-ча шера экономически социальни дегIаахара плана проекто белгалду промышленни производства валови продукци 2,6 процент лакхлулгеи из 1,55 млрд. сомага дIакхоачаелгеи. Цу тIа чIоагIа терках тIабохийт мехкдаьтта доаккхилгеи чакхдоаккхилгеи санна йола керттера отраслаш дегIакхувлара, гIишлон индустреи машиностроении дегIаькхувлара, хIаьта иштта арахецача продукце дикал тоаяра, къахьегама овсарле лакхъяра.

Плана тIеи бюджета тIеи белгалдаьд юртбоахама производство дегIаккхувларси цун эффективность лакхъяреи хьакъехьара КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра тIаерзаьча мероприятей комплекс чакхйоаккхилга.

Белгалъеш я капитальни гIишлошъяра программа, къоастаьйл советски наьха хьал-торо тоаяра тIаерзаьй йоккха мероприятеш.

1979-ча шера плана тIа белгалдаьд 252 эзар квадратни метр совгIа чуIа фусам хьалъелга, цо торо лургья городийи юртийи 30 эзарнел кIезигагIа боацача къахьегамхой вахара хьалаш тоаде. ЛерхIаш да торговли, халкъа образовани, культура, унахцIено лораелга, спорт дIахо дегIаккхувлилга.

Планово - бюджетни комиссена хетачох, министерстваши ведомстваши, предприятеши организацеши декхарийла я шоай чура торонаш лахеи 1979-ча шера планал совгIа хьа а даь 5 млн. сомал кIезигагIа мах боацаш халкъа эша товараш дохкеи. Госплано министерстваштен ведомстваштен юкъе дIа-хьа екъа еза из задани.

Нохч - ГIалгIай АССР экономически социальнои дегIаахара могаеш йола план хала яле а, кхоачашъюлургйолаш я: из Iалашъяьй эшаш йолча материалашца, къахьегамеи финансовии ресурсашца. Из кхоачашъелга хIара къахьегача моттиге, бригаде, хIара предприяте, гIишлошъеча, колхозе, совхозе болх кхетамца вIаштIехьбаккхарах тийша хургда.

Пятилетка диьлагIча шера заданеш толамца кхоачашъяра лакхбе беза отраслеви министерствай, ведомствай, объединеней, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомий балха боарам. Халкъа боахама доал дара дерригача доакъошка цIенхаштта лелае еза пачхьалкхен планови дисциплина.

Республика финансай министра н. А. И. Иванова доклада тIа дерригa а чулоацаш даьшхад 1977-ча шерара бюджет кхоачашъелга. ЛоархIамаша хьахьокхачох, бюджето финансовии ресурсашца Iалашду ерригa мероприятеш кхоачашъелга. Планово - бюджетни отраслеви комиссеша юкъедоаладу 1979-ча шерара республика Пачхьалкхен бюджет доходашкеи расходашкеи диллача 156,6 миллион сома боараме чIоагIъелга, 1977-ча шерара Нохч - ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджет укх боарамашка чIоагIъелга: доходашка диллача 176, 98 млн. сом, расходаш доходел 8,67 млн. сом тIех а йолаш расходашка диллача 168,3 млн. сом.

Дийцача дешай хьакъехьа Лакхехьарча Совето тIаийцар доагIаш дола законаши соцамаши.

* * *

Докладех йола пренеш хьайнйлар КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара депутата **А. Д. Кагерманова.** ХIанз партийни, советски организацей, берригача советски наьха уйла чIоагIа тIаяхийта я КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума, пятилетка кхоалагIча шера халкъо баьча балха итогаш яьча, хьахулача 1979 шера керттера декхараш оттадаьча СССР-и РСФСР-и Лакхехьарча Советий сессей материалашта.

Халкъа юкъарча гIулакха шоашта могаш дола дакъа юкъедихьад Урус-Мартановски района къахьегамхоша. Лаьтта леладераша 106 процент кхоачашъяьй ялат кийчдара кхаь шера план, шекара свекла — 101 процент. сомаш — 127. Кхоачашъергья хьайбай дерригача тайпашта йола планаш а. Хьалхашка латташ да кхы а чоалханегIа дола декхараш. Боахамий торонех хIанз а бизза пайда эцац, лаьтта леладареи хьайбай боахамеи эффективность лакхъелга дикка тIатеIIа леладац. ХIанз а мела лел культура хьувкъам лакхбелгеи хьайбай продуктивность айелгеи, хьайоаккхача продукцега дIабода мах лакха ба.

Ораторо уйла тIаяхийтар планировани дикагIа е, района совхозашта кIоаргагIа специализаци е езаш хилара. Цу лостамагIа цхьадола балхаш дещ да. Районе кхо боахам дулхи шуреи йоаккхаш, кхоъ сом кхебеш, цаI баьцадаараш кхедеши цаI хьайбаш чукхоабаши ба. Юрта боахама министерства, «Скотопром», «Плодопром» тресташа, «Консервплодоовощ» объединене юкъарчал доацаш дакъа ца лаьцача цу боахамашта специализаци елга чакхдаккха низ кхоачаргбац района. Бакъда белгалъяь ведомстваш из гIулакх хьаштдолаш йолга районе хоалуш дац. Уж хIанз а тоъам болаш хьажац производствага, шоашта карарча колхозий финансово-боахама балхах хьахулараш тоадара уйла кIезига ю, болхлойи специалистийи материальни бытовойи хьалаш тоадара е еза йоакхо яц.

Къамаьл ду «Красный молот» завода котельщикий бригадира депутата **Н. Г. Рыженкова.** Цу йоах, красномолотовций иттлагIча пятилеткерча балха керттера лостамаш завода цхьайолча цехашта реконструкци елгеи технически эргайоахилгеи, производство дIахо эргайоахаш тоаелгеи арахеца продукци дикагIа хулийталгеи да. Уж декхараш кхоачашдара тIахьожабаь ба администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей берригa организаторски массово-политически болх. Тхона карагIдаьннад иттлагIча пятилетке шера планаши технико-экономически мероприятеши толамца кхоачашъелга. Караерзаеш я керда низалаш, цхьайтта изделена пачхьалкхен дикала Знак еннай. Заводе шерра даьржад йоккхий комплексни бригадаш вIашагIъехкилга. Социалистически яхьа формаш эргайоахаш тоаю, «ХIара балха денна — дикала Знак», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа болх белга хьаллаьцад заводе. Завода коллективо дукха дика хIамаш дIадоладаьд районе, городе, республике.

1979 шера заводо шоззанел дукхагIа арахеца еза фонтанни арматура. Из дара ерригa торонаш йолаш я тхога, фонтанни арматура цехий шинъ пролет болх бе йолаялийтай. ТIадоагIача шера заводе хьалъе езаш я халкъа эша товараш арахеца керда низалаш. Оаха декхар тIаийцад минеральни удобренеш арахецача предприятеша 1979 шера денна дерригa заказаш хьалхарча ах шера кхоачашде.

Дикача хьокхамашца цхьана дукха кхоачамбоацараш а къестаданза дешаш а да тха. ХIаьта а красномолотовций коллективо шийгара мел доагIар дергда кхоалагIа шуи иттлагIа пятилетка бIарччеи толамца чакхъяккхара.

Дош ду респотребсоюза председатела депутата **М. А. Мамаевна.** Цо хоам бир, республика кооператораша керттерча хьокхамашта пятилетка кхаь шера планаши социалистически декхараши кхоачашдеш хиларах. Товарооборот 17,3 процент лакхъеннай, хIаьта 10 шера юрта бахача нахага товараш дохкилга шозза дукхагIа хиннад. Бакъда юрта бахача наха хьалхашкара шоай декхараш дизза кхоачашдац кооператораша. Дукха моттигаш я нийдархошта гIулакх дара культура лоха йолаш, торговле бокъонаш телхаеш. Дохкаш хилац базашка тоъал дукха долаш дола товараш. Ла йиш йоацаш практика я цхьайолча кооперативашка заданеш юкъара хьаийцача кхоачашйой а торгови предприятей цхьадола дакъа планаши декхараши кхоачаш ца деш йолга. Торговле дIахо тоаяра гIо данза даргдац моттигерча Советаша. Дувцар да халкъа депутатий юртен районний Советех долча Законаша дIадеххача тайпара цар шоай оагIонгахьара торговлена доал дарах.

Ораторо дукха уйла тIаяхийтар колхозийи совхозийи низашца торгови предприятеш хьалъяра, берашта эшаш дола товараш дукхагIа дохкара, школашкара столовей болх вIаштIехьбаккхара, гражданий шоай боахамашкарча кхачан ресурсаех пайда дукхагIа эца безаш хилара. Вай долаш да берашта гIулакх делга дика вIаштIехьдаьха масалаш. ХIаьта а из проблема хIанз а лерттIа кхоачашъяьяц. ДIахохьош да гIишлошъерашкара хьалъяьяланза йола столовеш йола школаш хьайиелга. КIезига хIама ду юртарча школашкара столовеш дикача кхачан продукташца Iалашъяра. Гаргарча шин шера оттадаь да ерригача районни централ «Детский мир» тайпара тикаш хьаелгалга, хIаьта юрташка — берий товарий отделаши секцеши. Берашта торгови гIулакх делга овлантIара тоадара кхыдола хIамаш а да дергдолаш. Тикашка хила езаш я берий дикача товарий шерра ассортимент, бакъда, уж тахан тоъаш дац. Уж тайпа товараш дукхагIа арахецара сихагIа а диззагIа а пайда эца беза республика яйгача промышленноста торонех.

Района къахьегамхошта карагIдаьннача хIамаех дийцар КПСС Малгобенски горкома хьалхарча секретара депутата **П. Г. Кащеева.** Ханал хьалха кхоачашъяьй промышленни продукци маьхала яккхара 1978 шера план. Планал совгIа из маьхал йоаккхаргья 40 эзар сомал дукхагIа. ИттлагIча пятилетка кхаь шера план кхоачашъяьй укх шера 25 ноябре. Цу хан-юкъа планал совгIа маьхала яьккхай 1,8 миллион сом гаргга мах бола продукци. Планал совгIа даькхад 37 эзар тоннал дукхагIа мехкдаьтта, 97 эзар тонн стабильни доаца бензин. Кхоачашъяьй товарооборота, бытовой гIулакхаш дара, мовхьаш кхахьара планаш. Дикка кIезигъеннай планови заданеш кхоачаш ца еш йола предприятеш, цехаш. Дикка тоаденнад къахьегамхой жилищнии бытовойи хьалаш.

Цхьабакъда тхона дика гу кхоачамбоацараш, кхетаду дерргa а де дезар ца даьлга. Цхьайолча предприятешеи совхозашен дерригa де доагIар даьдац планаш кхоачашъяра. Пятилетка кхаь шера планех лоархIаяц кирпишкий завод, «Алханчуртский» совхоз, кхыраш. Кхы а дукха балхаш де дезаш да производственни низалех биззагIа пайда эцара, оборудовани сеца латтилга кIезигдара, цхьайолча предприятешта реконструкци яра. «Севкавнефтегазпереработка» яхача объединене тIехьатетт Вознесенски газ чакхйоахача завода низ дIакхоачачача бесса болх бергболаш дош, къоастаделга, хIаьта хIанз цун низалах 30 процент мара пайда эцац. Укх пятилетке оттадаь да минеральни хий доаккхача завода реконструкци елга. Цо торо хулийтаргья из арахецилга кхозза алсамдаккхара. Бакъда из дош республика кхачан промышленноста министерствас сихха къоастадац.

Цементни завода экскаватора машиниста депутата **М. Башаева** дийцар тIехьарча шерашка Чир-Юрт болхлой поселок дегIа мишта енай. Цига хьалдаьд дукхазза вIаштIардаь нах чубаха цIенош, школаш, тикаш, паргIата берий беши столовии. Тха цементни заводе, а белгалдир депутата, хиннад дукха дика гIулакхаш. Укх шера 11 бетта дIадахача шера цу ханаца нийсдича 66 эзар тонн дукхагIа яьккхай цемент. Кийча продукци маьхала йоаккхилга 15 процент айденнад, тоаденнад дукха технико-экономически хьокхамаш. Бакъда завод дукха кхоачамбоацараш долаш, проекта яхачун тIера баьнна хьаяь хиларах хIанз дукха халонаш нийслу. Завод проектни низалах 60 процент мара пайда эцаш яц. Цементни завода дирекце кIезига уйла ю очистни гIирсий балха, е еза йоакхо яц гонахьара Iалам лорадара. Очистни гIирсаш каст-каста болх ца беш хул, дуккхача хана йIаьхъю еш йола ремонт.

Цементникий хьаштех дувца безам ба са. Чир-Юрт поселке доккха доаца цхьа кинотеатр мара кхыбола культура кхуврч бац. Заводага йолаш я дикача клуба проект. средстваш, бакъда йоацаш я из болх шийна дIатIаэца ловш йола гIишлоний организаци. Из дош къоастадара гIо де деза Министрий Совето.

Къамаьл ду депутата **Ю. А. Расторгуева** — М. Д. Миллионщикова цIерагIча Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института ректора. Цо къоастамбеш дийцар инженерни кадраш кийчъяра проблема. Институте тIа-тIа дукхагIа уйла тIаухийт дешар хьехара процесс эргайоахаш тоаяра, студентий политически, экономически образовани дикагIа хилийтара.

Iилма - технически революце дIадех юкъерча школа дешархой знаней боарам тIатIа айбелга. Халахете а, вай республике цхьайолча школашка цу знаней боарам геттара лоха а латт, хIаьта цхьайолча моттигашка лохлуш а ба. Институте боагIаш экзаменаш лучарех кховзткъа процентал дукхагIа бараша во оценкаш йоах. Из хул школашка, къаьстта юртарча школашка хьехархой ца тоъаш хиларах, хIаьта из бахьан долаш болх беш бола хьехархой йоккха нагрузка йолаш хул. Школашка шин а кхаь а сменах занятеш яро а гIо дац дешара-кхетама балха боарам айбала.

Сессешка вай дукха дувц школаш хьалъе еза, хьехархой вахара а балха а хьалаш тоаде деза яхаш. ХIаьта а хIара шера цу гIулакха хьожадаь ахча [illegible] пайда ца эцаш дус.

Ораторо дIахо йоах, республика предприятеша институте деша болх беш бола кагий нах ахийтара планаш кхоачашъяц.

Лакхехьарча школа лоархIам тIехьарча шерашка лакхбеннаб Iилман тохкамаш дара дакъе а, айеннай Iилма - технически прогресс сихъяра цо еш йола влияни а. Цхьабакъда республика Iилмахой потенциальни торонех геттара во пайда нйбу. Оаха геттара кIезига балхаш ду вай республикана лаьрхIа, проблемаш вай дукха йолалшехьа а. ХIанз дIадехараша ма-яххара яц тха института материальни база. Итт шу да керттера дешара корпус хьалъеш латта. Укх шера йолалъй гIишлошъеча факультета корпус хьалъе, бакъда 260 эзар сома гIишлой-монтажни балхаш де дезача 57 эзар сома мара даьдац. Института йолаш яц студенташа лерттIа салаIен дешен йиш йола общежиташ, хьалъе йолалъяц студентий столови.

Къамаьл чакхдоалаш ораторо дийцар ялат чуэцача колхозашкеи совхозашкеи ухача студентий къахьегам вIаштIехьбоаккхачара кхоачамбоацараш.

КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара депутата **А. И. Воронкина** къамаьл хетадаь дар гонахьара Iалам лорадара. Цо белгалдир республике цу гIулакха Iальамате дукха средстваш дIаухийтам хилар. Лакхехьарча Совета Iалам лорадара комиссе из дош тахка а техка белгалдир, республике Iалам лорадари Iалама ресурсаех дикагIа пайда эцадаьлгеи хIанз деш долгеи. Халахете а, цу лоархIамерча гIулакхаца хIанз а дукха кхоачамбоацараш къоастаданза дешаш да. Грознера фо хIаьта а чIоагIа бIеха да. ХIаьта из бIехдераш я «Грознефтеоргсинтез» объединене предприятеш, «Красный молот» завод, промывочно-пропарочни станци, автомобильни транспорт. Фо цIендара боккха лоархIам болаш хургъяр промышленни предприятешта гонахьара санитарни защитни зонаш, бакъда уж хIанз а хьаеш яц. Хетаргахьа хьатIаэттай города дакъа тIара Сунжа цIенделе деза ха, цучура хий дукхагIа хилийта а бердаш чIсагIа деза.

Грозне хIанз а кIезига я массане а пайда эца йиш йола гаьнаш зизаш дIадегIа моттигаш. Горисполком декхарийла я цIенхаштта из проблема къоастае, цу гIулакха общественность оарцагIяккха.

Кхаь шера баьча балха итогаш еш, аьлар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместителя депутата **Т. М. Дидигова,** республика къахьегамхоша доккхал а деш белгалду промышленность, юртбоахама, халкъа боахама кхыча доакъошка керттера заданеш толаме кхоачашъя хилар. КIезига толамаш даьхадац гIишлошъяра а. Укх шера болх бе дIаеннай мехкдаьтта чакхдоахача предприятешта низалаш, «Красный молот» заводера фонтанни арматура блок, город Грознера молзавод, Грозный—Ростов мехкдаьтта провода керттера станци, художественни керамика фабрика. Керда низалаш юкъе йоалаьдь дулхи шурен яккхара юрта боахам, Грозный — Аргун автомагистрала шоллагIа аргIа, хIаьта иштта городашкеи юрташкеи соцкультбыта цхьайола объекташ.

ХIаьта а, йоах оратора, карагIдаьначох тоъам а баь Iе бокъо яц вай. Республика экономике тахан а «готта моттиг» йолаш юсаш я капитальни гIишлошъяр. Пятилетка кхаь шера чухь кхоачашъеш яц керттера фондаш болх бе йолалийтара планаш, къаьстта тIа-на чубаха цIеноши социально-культурни бытовойи объекташи. Геттара во лел моттигерча Советий объекташ хьалъелла.

Депутата массе а оагIорахьара тохнам бир капитальни гIирсаш хьалдерчара кхоачамбоацаршик керттера фондаш шай ханнахьа болх бе дIа ца яларе, дийцар гIишлошъеча организацей пятилетка диьлагIча шерара декхараш. ГIишлош хьалъеча йоккха новкъарле ю гIишлоний материалаш ца тоъаро. Социально - культурни объекташ хьалъяра тIахьожам бо лоаттабе халкъа депутатий советий районни городскойн исполкомаша.

1979 шера республике гIишлой-монтажни балхаш 13 процент дукхагIа де деза. ГIишлошъеча керттерча организацей: гIишлошъеча Нохч - ГIалгIай управлене, «Чечингсельстрой» треста, «Севкавнефтегазстрой», «Чечингколхозстрой» объединеней, «Чечингремстрой» треста кулгалхоша кхы тIехьа ца тетташ де мел дезар де деза гIишлошъелга вIаштIехьдаккхарцеи производственни низалаш алсамъяхарцеи дувзаденна дешаш къоастадара.

«Пятилетка кхоалагIча шера план — ханал хьалха» яха болам республике дIа а болабаь «Грознефть» производственни объединене толаме кхоачашдир 1978 шера тIаийца хинна социалистически декхараш. Объединене генеральни директора депутата **В. А. Сорокина** ший къамаьлаца белгалдир 11 бетта планал совгIа 107,2 эзар тонн мехкдаьтта, 67,4 миллион кубометр газ, 9,3 эзар тонн газови бензин даьккха хилар. Цу хан-юкъа планал совгIа бурув техад 17053 метр, дIадахача шераца нийсдича буровой балхаш республике 10 процент дукхагIа даьд, хIаьта тохкама бурув техад 13,6 процент дукхагIа. Ханал хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтта промышленни запасаш тIаккхетийтара кхаь шера план. Иштта ханал хьалха чакхъяьккхай бурув тохара шера а кхаь шера а йола планаш. Хьайнйллай мехкдаьтта доалла керда ши моттиг. Цу дерригне а коллективана торо елар пятилетка кхаь шера юкъера лаьрхIача 6,5 миллион тонна меттел 7539 эзар тонн мехкдаьтта даккха. Даьхача толамаша дина лард йолл тIадоагIача шера къахьегама толамаш дахара.

Трибуна тIа я Къилбаседа-Кавказски магистральни мехкдаьтта проводий управлене техник депутат **Р. И. Крючкова.** Управлене коллективо, аьлар цо, республика берригача къахьегамхоша санна, Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхоща город Грозне вIашагIкхийттача новкъоста Л. И. Брежнева енна рекомендацеш кхоачашъеш, къахьег дерригa низаш дIалуш, хIара балха моттиге балха дикали эффективности айяра хьинаре къовсам лоаттабе гIерт. Управлене коллектив лоархIаеш я оттадаьча декхарех. Мехкдаьттана перекачка яра цхьайтта бетта план 100,7 процент, дIадахьийтара план 102,8 процент кхоачашъяьй, нормага диллача эксплуатационни мехкдаьтта довлга 9 процент лохдаьд. Оаха дерригa низаш тIа а дохийтаргда тхоашта де мел могар а дергда 1978 шерен пятилетка кхаь шерен план кхоачашъяра.

Депутат хилара тарра со сагото ца йнча ялац сай Октябрьски района гIулакхийи йоакхонийи. Цига доккхий балхаш ду майдаши улицаши тоаеш. Алхха укх тIеххьарча шин-кхаь шера промышленни предприятеша 1539 эзар сома балхаш даьд. Цу ханюкъа наха чубаха дIаеннай дукха квартираш. 996 эзар сома ремонт яьй цIеношта. Цунца цхьана йолаш я лакхехьа латтача партийни советски органаша гIо ца дича къоастае йиш йоаца цхьайола проблемаш. Районе бахача наха чIоагIа хало хьег медицински гIо лерттIа доацаш. Районе йоацаш я цхьаккха а типовой поликлиника, стоматологически берийи поликлиникаш, йолаш йолча дарбан - профилактически учрежденей материально-технически база хIанз дIадехарашта дукха тIехьаюсаш я. Дехар ду аз пхелагIа поликлиника сихагIа йистеяккхара гIо де. Района вож «лазар» — из деша даха ха йоацача берий учрежденешка моттигаш ца тоъар.

Депутаташка дукха заявленеши жалобаши ух района лакхехьарча даькъгIа граждананашта юкъе культурно-массови политически болх мела ба яхаш. Цига яц культура учрежденеш. ХIаьта долаш дола «Грознефть» объединене Кирова цIерагIа культура ЦIа ремонт яь доалаш дац. Иштта хьал да «Октябрь» яхача кинотеатра ремонт еча а «Южная» яхача майдан тIа керда кинотеатр хьалдеча а.

Болх беча кхалнаьха къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара дешаш дийцар Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза председатела депутата **Л. П. Яснецкаяс.** Цо белгалдир цхьадолча боахамий кулгалхоша къахьегача кхалнаьха е еза йоакхо яц аьнна. Цхьайолча хана доагIаш дола хьалаш оттадац лакха овсарле йолаш къахьеген дика салаIен. Уж тайпа гIулакхаш гучадьхар кхалнаьха къахьегамеи бытеи, ноанали берали лорадара дешашта йолча массазарча комиссе швейно-производственни объединене предприятешка, къаьстта аьлча, Мужечарча цун филиале, хIаьта иштта гIишлошъеча управлене, транспортни управлене предприятешка, кхычахьа. Цхьаболча кулгалхоша массазарча комиссеша еннача рекомендацеех де доагIар дац, чIоагIа тIехьадоахаши дукхагIа йолча хана форманеи жопаш тел шоаш даьча гIулакхех. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо каст-каста кулгалхошка ладувгIа деза массазарча комиссеша еннача рекомендацеех цар фу даьд хьожаш.

1979 ШЕРАРЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совето соцам бу:

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна доходаши расходаши 156620 эзар сом долаш 1979 шера йола Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет чIоагIъе.

Статья 2. 1979 шера йолча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхени кооперативнии предприятешкарен организацешкарен доходаш — оборота тIера налог, пайдах ец йола отчисленеш, керттера производственни фондехи оборотни средствоехи луш дар, пайдах мукъа долаш дусар, подоходни налог, социалистически боахамгара йоагIа кхыйола доходаш 123042 эзар сом хулга оттаде.

Статья 3. 1979 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете халкъа боахам — промышленность, юрта боахам, жилищно-коммунальни боахам, бувзам, халкъа боахама кхыдола доакъош дIахо дегIадоаладара финансировани яра расходаш 29176,13 эзар сом оттаде.

Статья 4. 1979 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете социально-культурни мероприятешта — юкъарча дешара школашта, юкъерча лаьрхIача дешара заведенешта, Iилматохкама учрежденешта, библиотекашта, клубашта, театрашта, кепайоазоннеи, просвещенеи, культураи, кхыча мероприятешта: больницешта, берий яслешта, санаторешта, унахцIено лораярен физически культураи кхыча учрежденешта; пенсештеи пособештеи йола ассигнованеш 118745,43 эзар сом оттае.

Статья 5. 1979 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхен Iаьдалеи паччахьалкхен доал дареи органаш лелаяра йола ассигнованеш 3723,57 эзар сом оттае.

Статья 6. 1979 шерара Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет доходаши расходаши 53916,29 эзар соми 1980 шера 1 январе кассера оборотни ахча 2120 эзар соми долаш чIоагIъе.

Статья 7. 1979 шерара районийи городийи бюджеташ доходаштеи расходаштеи 102703,71 эзар соми 1979 шу чакхдоалаш цу бюджетий кассера оборотни ахча 3780 эзар соми долаш оттае, цунца:

(Эзар сом).

Районаши городаши	1979 шера доходаши расходаши	Оборотни кассови ахча 1/1 1980 ш.
Ачхой-Мартановски район	3688	160
Ведевски район	3487	150
Грозненски район	5554	250
Надтеречни район	3086	130
Назрановски район	5516	220
Наурски район	4355	190
Ножай-Юртовски район	4529	190
Советски район	2110	110
Сунженски район	5089	230
Урус-Мартановски район	4955	210
Шалински район	8055	370
Шелковской район	3763	190
гор. Грозный	37584	1030
гор. Гудермес	6247	180
гор. МагIалбик	4686	170

Районийи городийи бюджеташка 1979 шера потребительски коопераце организацей розничны товарооборотага хьежжа оборота тIерча налогах кхы тIа доагIа ахча укх тайпара оттаде:

(эзар сом).

Ачхой-Мартановски район	2332
Веденски район	2737
Грозненски район	1581
Надтеречни район	1690
Назрановски район	3107
Наурски район	1189
Ножай-Юртовски район	3704
Советски район	1651
Сунженски район	1586
Урус-Мартановски район	3306
Шалински район	5097
гор. Гудермес	2464
гор. МагIалбик	2451
Деррига	32895

Статья 8. Нохч-ГIалгIай АССР районийи городийи бюджеташка 1979 шера ю отчисленеш чIоагIъе:

а). бахача нахагара йоахача подоходни налога тIерен оборота налога тIерен укх тайпара:

Районаши городаши	отчислене процент: бахача нахагара йоахача подоходни налога тIера	оборота налога тIера
Ачхой-Мартановски район	100	40
Веденски район	100	40
Грозненски район	100	40
Надтеречни район	100	40
Назрановски район	100	40
Наурски район	100	40
Ножай-Юртовски район	100	40
Советски район	100	40
Сунженски район	100	40
Урус-Мартановски район	100	40
Шалински район	50	40
Шелковской район	100	9,8
гор. Грозный	30	10,9
гор. Гудермес	50	40
гор. МагIалбик	80	40

б). кооперативни предприятейи общественни организацей хозорганийи подоходни налога тIера, колхозий подоходни налога тIера, юртбоахама налога, хьун доходашта, холостякий, цхьаь болчеи кIезига дезал болчеи СССР гражданий налога тIера, 1979 шера ахчан-хIамай лотереяна тIера хьадоагIар 100 процент.

в). 1979 шера дIанийсъеча Паччахьалкхен 3 % чура кхаж боагIача заемах 50 процент:

г). 1979 шера кооперативнии общественнии организацеша хIамашта шоай лоIамагIа еча страхованегара, транспорте пассажирашта ца йича йиш йоацача страхованегара, ца йича йиш йоацача страховане кхыча тайпашкара хьачулуча средствоех 10 процент, шоай хIамашта бахача наха еча страхованех хьачулучох 50 процент.

1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджете РСФСР Главнефтеснаба Грозненски Управлене оборота налога контингентагара 3,2 проценти «Чечениигушвино» Грозненски чхьагIара-коньяка комбинатагара 100 проценти.

Статья 9. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла 1979 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджетах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхьехьарча Совета Планово-бюджетни отраслевойи массазарча комиссеша заключенешка яьча предложенешкеи замечанешкеи, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета заседане депутаташа яьча предложенешкеи замечанешкеи хьожилга а царех йоагI-йоагIа решенеш тIаэцилга а.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИИ.
г. Грозный, 1978 шу, 20 декабрь.

МАССАЗА А БАЛХА БАРАШ

Юртбоахама организацей болх бувцача цкъаза вIалла хьоа а яц колхозийи совхозийи автотранспорт, цо кхоачашдеш дола декхараш. Нийса дац из, хIана аьлча боахамий дукхагIдола гIулакхаш, хьаштдале цар беш бола пайда Iалашбелга а, транспорта балхаца айхха дувзаденна да.

Тха совхоз — «Назрановский» — Наьсарен районе боккхагIбола боахам ба. Тайп-тайпара 83 автомашин я совхозе, царех 52 мухь дIа-юха кхухьараш а йолаш. Ховш ма-дий, автотранспорта болх лоархIаш бола «бустам» тонно - километраш йолга. ТIаккха пятилетка кхоалагIча шера итт бетта тха транспорто яьй 105,6 эзар тонно-километр.

Автомашинашта тIалатта болх дикагIа бIаргабайтар духьа аргда вай: укх шера совхоза кхашкара хьатта а складашка а хьаенеи паччахьалкхен пункташка дIайихьан юртбоахама продукци лаьрхIача, уж эзараш тоннаш я. Харц хургдац цунах 80—85 процент боахама ший транспорто дIа-юха йихьай аьлча.

Ахкан хана самосвалаша Червленски станицера гIишлошъеча, хьайбай фермаш тоаеча кхихьа гIум, Грозера кхихьа асфальт, юхсгIарча карьерашкара хьазза жагI, кхыйола материалаш аз ювца а ювцац. Тоъам болаш да укх цифрашка хьежача: ГАЗ-52 яхача марках йола автомашин дийнахьа 320 тонно - километр е езаш я нормагIа, хIаьта ГАЗ-53 яхача марках яр — 350 тонно-километр. ДIабахача итт бетта баь болх хьанийцача хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача царех цхьацца машина 460 тонно - километр кхоачI!

Довзаш да: «Назрановский» совхоз ший балхах хIанзалца пайда хьабеш хиннаяц. Бакъда, тешшаме ала йиш я, автотранспорто ший болх кхоачаш ца беш-м хилац уж зенаш. Къаьстта дукха болх болаш, сагота ха отт аьхки ялаташ чуэцара балхаш доладелча.

Дукхача хана салоIа ди яхар фуд ца ховш шофераш ба совхозе. ХIаьта а царех саг цу халонна леднъа, шийга аьннар ца даь, тIадилла гIулакх ца деш дита моттиг сона дагаягIац.

Совхоза гараже ба, из боахам вIашагIбеллача денз цига болх беш хьабоагIа шофераш. Царех саго бер санна еза лелаю машина, дика доал ду цунна. ХIаьта тоаеча хана дукхагIйола запасной оатхалаш, къаьстта а дефицитни яраш, шофераша шоаш леха езаш а хул — «Сельхозтехника» объединене тхона эшачох пхелагIа дакъа а мича лу уж.

Шоашта йоагIа пятилетка кхоачашъе гаргга болаш ба дукха шофераш. Духхьал укх шера итт бетта 94,7 эзар тонно-километр яьй К. А. Кокурхоева, 93,8 эзар — Мальсагов Султана, 86,3 эзар — Мальсагов Союпа, 97,3 эзар — Албогачиев Якъуба, 98,3 эзар — Плиев Хажмурада, иштта кхычар. ХIаьта норма, лакхехьа аьннача бесса, дийнахьа 320—350 тонно - километр я. Цу тайппара, кхоъ а, кхоъ гаргга а норма яькхай царех хIаране.

Къаьстта бехктокхаме болх тIалатт доаханна барда кхухьача шофераштa. Из оаха Весланерен Черсашкахьарча Майское яхача городерен кхухь. Барда боацаш дисача дийнахьа доахана шура лаьгIъю, хIаьта из хилийта йиш йолаш гIулакх дац. Дийнахьа а бус а, ха ца къовсаш барда кхухьаш ба Тумгоев, Товбулатов, Погоев. Иштта цIераш яха йиш йолаш болхлой кхы дукха а ба. Цудухьа укх шера Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузача цIейна хетаяьча торжественни собране дукхача шоферашта ахчан совгIаташ, грамоташ елар.

ХIанз, кхашкара балхаш чудийрзадале а, шоферий болх кIезигбеннабац — тIадоагIача шера кхоачашде дезача декхарашта транспорт кийчъе езаш ба дуккхабараш, хIаьта шера цкъа хулаш дола технически хьажар а гаьна дац — апрель бетта я тха боахама аргIа.

Шоай автомашинаш тоаяь баьннаб водителаш Гулиев Орснакъа, Джандигов Сулумбик, Комурзоев Аюп, Цечоев Аюп, кхыбараш. ХIанз юкъерча ремонтах тоаеш латт 23 машин. Царех хIаране двигатель вIашагIъякха еза, цхьайола хIамаш хувца, кулг тоха, системашка хьажа, регулировка е еза.

Белгалдаккха безам ба са цхьаькха: оаха хIанзалца Майкопен Прохладнен тоадайтар автомобилий моторaш. Цигарча заводаша из болх цкъа-дале, мела а бора—6—7 бетта цIаяхьацар двигатель: шозлагIа-дале, гаьнеи маьха езен а яр из. Оаха хIанз тхоай гараже тоаду уж. Бакъдар аьлча, «гараже» яха дош укхаза цун маIан долча бесса кхетаде йиш яц: кхоаленна кIал хилар ца лаьрхIача кхыдола балха эша хьалаш дац шоферaштеи слесараштеи, кхыметтел мелдаь хий а. Боксаш, мастерской аз ювца а ювцац.

ХIаьта а болхлоша кхоачашду шоай декхар. Дика новкъостал ду шофераштa двигателаш тоаеш болча Плиев Хажмурада, Пугоев Тархана, Тумгоев Iаддарахьмана. Машинашта ремонт елта чакхдаьлча шоай балха дIаболх уж: шофераш ба кхоккхе а.

Оаха лерхIачох 23-гIа февраль тIакхоачача хана еррига транспорт тоаяь хургья. Ишта да оаха КПСС ЦК ноябрьски Пленума а СССР Лакхехьарча Совета Х-ча сессе а решенешта луш дола жоп, тIайица декхар. Керда басараш март бетта кIеззига йIоахъелча хьоккаргда.

Соахка хиннача технически хьажарах тхона оттаяь кийчон коэффициент 0,89 яр, планагIа 0,7 йоагIача. Укх шера а цул лохагIа ца хилийта хьожаргда тхо.

А. БАРХАНОЕВ,
«Назрановский» совхоза гаража заведующи.

Приполярьера мехкдаьтта кIажараш

Коми автономни республике дегIайоагIа мехкдаьтта промысел. Сихха карадерзадеш латт Тимано-Печерски мехкдаьттеи гази йоаллача провинцера Iалама рузкъаш. «Iаьржа дошув» доаккх Печерен Усый яхача шин хин юкъерча халача лесотундре, Усински Возейски мехкдаьтта доаллача моттигашкара. Хала да укхаза лаьттан кIалхара доагор къалдаккхара хьалаш: бирса климат, доацаш наькъаш, массехк горизонтагIа чIоагIа кIоарга доалла мехкдаьтта.

Хьинар айдаь къахьегаш ба «Коминефть» объединене Усински треста бурувдеттараш. Дукхача бригадаша пятилетка кхаь шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяьй. Шу доладелча денз коллектива счета тIа кIоарга бурув тохилга 300 эзар метрга кхьачад. Из цкъаи ахаззеи дукхагIа да соахка хинначул.

СУРТАШ ТIА: 1) Возейски мехкдаьтта доаллача моттигера эксплуатационни буровой.

2). Приполярьерча мехкдаьттахой столица хургьйола город Усинск сихха хьалъеш латт. Из хьалъе йолаелча денз эксплуатаце дIаденнад дика кийчдаь бIаь эзар совгIа квадратни метр наха чуIе цIенош. Царчу хайшаб мехкмехкдаьтта чакхдоахарий, бурувдеттарий, геологий гIишлонхой дезалаш.

Комсомолка Прокопава Надежда (сурта тIа) — таежни Усински гIишлонхо. «Усинскстрой» треста № 14 йолча управлене дикагIъярех мастерски участок я цо кулгалдер.

3). Усински Возейски мехкдаьтта доаллача моттигашка бIаьш разведочнии эксплуатационнии скважинаш хьалъяьй «Коминефть» яхача объединене бурув деттара балхий Усински треста къахьегамхоша.

Керда эксплуатационни скважина (сурта тIа) болх бе йолаеннай.

С. ГУБСКЕ сурташ.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Германски Демократически Республика. ГIишлош еча шерра юкъехувл «Виттельфельдерча турбаш еча завода продукци. Къаьстта дукхагIа пайда эц цунах социалистически вежарашха долча мехкаша мехкдаьттаи газеи линеш хьалъеча. Завода «ТIехдика болх беш йола предприяти» аьнна сийлен цIи еннай.

АДН—ТАСС сурт.

Дунен халкъашта юкъера заметкаш

Китайски экономика: проектоши торонаши

Пекине китайски экономикана сихха модернизаци яра программа дIакхайкийча денз цун дегIаахара перспективаш КНР доазонел арахьарча шеррача политически хIама лелалуча наьхеи гIозарий теркама юкъметте латт. Дунен тIарча тайп-тайпарча мехкашкарча специалисташа йолаш йола даннеш Iомаю, китайски экономикана хьалхашка оттадьча декхарий масштабаш цу мехка ресурсащеи торонащеи нийс а еш, китайски кулгалхоша оттаяь проекташ мел реальни я хьажа гIерт.

Долаш долча лоархIамех, ший территоре тIа адамлен дийлагIа дакъа гаргга нах бахача Китая валови къаман продукт дерригача дунен ВНП ткъоалагIча дакъага гIортташ мара яц. Цо йоах, дегIадаьхкачеи эсала дегIадаьхкачеи мехкий списка тIа Китайга юккъера моттиг кхачийтара хIанз долаш дола хьокхамаш пхезза алсамдаха деза. Дунен экономика валови къаман продукт даима дегIаухаш латташ хиларагIа, из декхар кхы а чоалханегIа хеталу. Цхьабакъда, Пекине увттаеш йола планаш-м Iалаьмате йоккхий я, цар лерхI 2000 шерага кхоачаш Китай «экономически дегIаяра боарамга диллача дунен тIа эггара хьалхалаттача мехкашта юкъе» хилийта.

Реальни йий из перспектива? Японски специалисташа йоах, экономикана модернизаци ярга 600 миллиард доллар гIоргда Китая (доазол дехьарча кхыча специалистий расчетах 700 миллиард доллара гарга я из сумма). Алхха планагIа 1985 шера эксплуатаце дIаяла езаш йола 120 йоккха боахама объект хьаярга дIадахийта дезаргда 350 миллиард доллар. Китая валютни запасаш 2—3 миллиард доллар маьха лоархIаш я. Кхыметтел, нагахьа санна Китая валюта лургдола мехкдаьтта экспорт темпаш сихха алсамъяха вIаштIехьдаккха торо хилча а, кхыча мехкий доаллача декхара цхьа дакъа керда хьалъяьча предприятей продукце чотах дIатанха йиш хилча а, Китайна доазол дехьара шортта кредиташ лоаттадеш хилча а хала да Пекин селла йоккха валютни расходаш мича тайпара е лаьрхIа я ха.

Геттара кIезига я мехка чура финансировани яра торонаш а. Китайски экономисташа яьча расчетех, 1978—1985 шерашта йола дуккхача хана лаьрхIа экономически программа чакхъяккхара 8 шера Iалашде деза КНР хьахиннача укх 28 шера еннараш миссел финансови поступленеш чуяхьилгеи ужжамиссел капитальни вложенеш елгеи. ХIанз укх сахьте, цар расчётех, юкъерча лоархIамах шера тIайоагIа финансови поступленеш 1985 шера йола планаш кхоачашъяра юкъера лаьрхIача шера хила езача паччахьалкхен доходни кхаь даькъах ши дакъа гаргга мара яц.

Дицдалийта йиш яц, паччахьалкхен капиталовложеней доккха дакъа Китая тIема ведомствага кхоачаш хилар. Мехка бюджетах 40 процент тIема гIулакхашка дода. Цу тайппара, экономика граждански доакъош, боkъонца лаьрхIача, «мацал Iовша езаш» да.

Чоалхане проблемаш я Китая экономика кулгалхошта хьалхашка латтараш. Доагор, электроэнерги, бедал ца тоъар бахьан долаш дуккха предприятеш геттара эсала Iалашъю. Йовзаш я Iалашо ца хилар бахьан долаш фабрикаш болх ца беш сеца а сецаш болхлой кхашкара балхаш де ахийта моттигаш.

Китая машиннийи станокийи парк къаеннай. ТIехьарча ткъаь шера геттара кIезига хьалъяьй мехка хандзара машинашъю предприятеш. Цунна тешал ду, масала, дIадахача шера Китая юртбоахама выставкаех цхьаннега хьожаш хиннача американски Iилмахоша дийнараша.

Кхы цхьанкха проблема — Iилма технически кадраш. Мао Цзэ-дуна йолаяьча «культурни революце» бахьан мохк 5 миллион саг гаргарча лакхара юкъера квалификаци йолча специалистех. ГIулакх кхы а халагIча хьала тIа доакх Китае баха дукхагIа бола нах дешар ца ховш хиларо. Гонконгски синологашта хетачох, 20 процентал кIезигагIа боаца городашка баха нахи юрташка бахача нахах 60 проценти (Китая бахача наьха пхе даькъах диъ дакъа юрта ма дахий) язде а деша а ца ховш ба.

Китая экономикана модернизаци ечара эггара цIенхаштара духьале — доалдераштa юкъе политически стабильность ца хилар. Премьер Хуа Го-фэнн цун заместитель Дэн Сяо-пини — Китая политически сцена тIарча нахах керттера шиъ — вIаши юкъера кулисашта тIехьашкара къовсам цIакха а ца социйтача китайски кулгалхой шин фракцена керте латт. Цо лерттIа дIабахийтац ерригача партийно-административни аппарата болх. Из бахьан долаш Дэн Сяо-пина тIехьарбараштa экономика чакхдаха ловш дола керда хIамаш е хьаллацац административни гIулакхаш тIарча кулгалдеча болхлой лохерчеи юкъерчеи звеньяша, кхыметтел духьале а ю нагтахьа.

Гуш долчча бесса, китайски экономикера хьали цун дегIаахара торонаши кIезигдукха а зийча, гучайоал хIанз мехка доал деш болча наьха гаргарча 20 шера Китай дунен тIа хьалхалаттача мехкий мугIарашта юкъеяхийта низ кхоачаргхиларах йола дукха шеконаш. Хетаргахьа, Пекине из кхетаду, хIаьта цудухьа а лаьцаб цар дунен халкъашта юкъерча арене, китайски столице оалаш долчча тайпара, «ха кхояра», вешта аьлча, цу тайпара экономически дегIаьхкача паччахьалкхенашта юкъе кхачара дунен сообщества машаре дегIаахар юхатоха е геттара юкъахдаккха а лаьрхIа бола авантюристически никъ.

А. ЛЬВОВ.
(АПН).

ИНИЦИАТИВЕИ ОПЫТИ

ИПАТОВЕ ЛЕХАР

ЦIаккха а чуденадац Къилбаседа Кавказа эггара дукхагIа йокъал латтача зонерча Ставропольски краерча лаьтта лeладераша пхи миллион тонн совгIа башхадика ялат укх шера мара. Из толам баккха торо хилийтар дуккхача даькъе юртбоахама производство кердача тайпара вIаштIехьъяккхаро.

Соахкара хала хинна кIимарс болалуш Ипатовски районе араяьннача юртбоахама балхаш чакхдахара кердача методо цу сахьате дIайовзийтар ше. Ипатовски ялат чуйидара-транспортни комплексаша бокъонца эргабаьккхар хьувкъам чубахьача ханара лаьтта лeладерий къахьегам. 1976 шера, комплексаш араялалехьа, 20 ди совгIча хана дора ипатовцаша ялат хьакхареи ардарен балхаш. Из бахьан долаш Iалаьмате дукха ялат довра. 28 дийнахьа боахкар гурахьа ялат дIадувш. Цу юкъа лаьттанцара тIоадал кIезиглора.

ДIадахача шера Ипатовски района 54 ялат чуэцара-транспортни комплексо диъ балха дийнахьа хьекхар 135 эзар гектара тIара ялат, касараш аьрдар итт дийнахьа. Гурахьа дув ялат дIадийна цхьайтта дийнахьа баьлар. Укх шера ялат хьаккхара ийша ха соахкарчул ах ди кIезигагIа хилар. ДIадахача шерарчул кIезигагIа ха ийшар хьатIадоагIача шерарча хьувкъама лард йоллара а. ТIеххьарча кхаь шера шозза тоаяьй районе хьувкъамеи паччахьалкхенга ялат дохкареи рекорд.

Ипатовций опыт шерра дIаяьржай крае. 360 комплекс вIашагIъеллаяр Ставрополье дIадахача шера. Духхьал цар торо хилийтар еррига культураш эггара дикагIча хана чуэца а дерригa гурахьа дув ялаташ сентябрь бовш дIадийна даха а. Из а дIадувшшехьа минеральни удобренеш а етташ. Мишта вIаштIехьбоанкх ялат чуэцара-транспортни комплекса болх.

Цунах дувц КПСС Ипатовски райкома хьалхарча секретара Социалистически Къахьегама Турпала Колягин Виктора:

— Ялат чуэцара-транспортни комплекс из 8 — 9 механизированни звеньех латта отряд я. Хьалхарча звенос хьакхара кийчду кхаш: гонахьара хьекхе чудерзаду, участкашта декъ, юхахьувза оасаш доах. Цу звенона лу ши комбайн, нух а тIехьадолаш трактор, ялат дIаувза ши автомашин. Ялат чуэцара-транспортни звеньяш, уж хIара комплексе пхенега кхоачаш хул, ялат хьокх, оард, аьрдар хьатта дIакхоачаду. Царех хIаранега хул 4 комбайни — 4 — 5 автомашини. Царна тIеххьа кхашка арайоал валакуша а йолаш йолча К-700 е ДТ-75 тракторца ча гулду звено. Технологи чакхйоакх лаьттана юххьанцара кийчо еча звенос (К-700 яха 2 — 3 трактор е эшаш йола тIехьаювзача хIамай набор а йолаш йола 5 — 6 гусенични трактор).

ХIара ялат чуэцара-транспортни комплексана лу технически гIулакхаш ду звено. Цунна чуйоагIа автомастерской, автобензозаправщик, автоводовоз, шиъ резервни комбайн. Нагахьа санна комплексера моллагIа комбайн ехача, резервни чутIа дIатIахов механизатор, ехар ремонтни группага дIалу.

Механизатораштa бытови эшараш лоаттаду культурно-бытови гIулакхаш деча звенос. Цунца я хIара 4 — 5 сахьат массаза доал хувцалуча ялат чуэцача вахташа салоIа, цаI-шиъ нах бийша бада вагончик, душа установка, дукхагIча даьке автобуса чу хул столови.

Вай мехка шерра дIайовзаш латт керда технологи. Укх шера кIимарса хана Украина кхашка болх беш яр 15 эзар ялат чуэцара-транспортни комплекс, Саратовски областе — 1033, центральни Iаьржача лаьтта областашка — 2.740, Кустанайски областе — Казахстана эггара дукхагIа ялат луча цилинни областе — 2500.

Ипатовски метода керттера белгало я механизаторий къахьегама овсарле лакхъялар.

— Силоса хьажкIаш чуэцача хана 484 чуэцара-транспортни комплекс яр крае хьаяь, — дувц юрта боахама краевой производственни управлене механизаце отдела керттерча инженера Третьяков Николая. — ХьажкIаш хьакха йолаеча хана царна кийчъяьяр 5.800 силос чуэца комбайн. Комплексах болх баро механизаторий къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш, 1300 комбайн «совъяьлар» тха.

Ипатовски метода толамо хьахьокх юртбоахама механизацеи электрификацеи Эрригсоюзни Iилма-тохкамеи проектно - технологически института Iилмахоша оттаяь керда технологи каннахьа кийчъяь хилар.

Ялат чуэцара балхаш цхьаннена тIехьа шоллагIбар болаш лерагIа дар, дерригa вIаши дувзаденна балхаш ханнахьа чакхдалар керттерча даькъе техника шин сменагIа болх бара эшача механизаторашца Iалашъярах тийша да. Хьалха, комплексаш юкъейоалаялехьа, проблема аттагIа къоастайора: трактористий цхьа дакъа комбайнашта тIахоадора. Ипатовски технологе дIадех комбайнера а тракторист а ши-ший метта кулга. Ставрополье квалифицированни механизатораш укх тIеххьарча итт шера 45 эзарнегара 65 эзарнега кхоачаш дукхагIа хиннаб. Духхьал укх шера кIимарс болалуш 11 эзар саго яьхар механизаторий курсаш.

Р. КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

Культура хоамаш

Академика П. Захарова кхолламах дувц

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета актови зале хилар живописа академика Захарова Петр Захаровича вахарен кхолламен наькъах лаьца Iилман конференци. Конференци вIаштIехьъяьккхаяр Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства, академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай республикански музея, Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университето.

Дукха нах бар цига гулбенна. Конференце президиума цIерагIа дукха моаршала телеграммашн адресаши дайтар. Царна юкъе — художникийн архитекторийн союзашкара, «Знание» яхача обществагара, Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен театра коллективагара.

Захарова вахара а кхоллама наькъах лаьца дукха докладаш йир Iилмахоша.

Конференце хиннача наха П. З. Захарова суртех кийчъяь йоккха йоаца выставка хилар цига хьахьокхаш.

Поэта хетаяь сайре

А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотека лекционни зале хилар цIи хезача нохчий поэта Мамакаев Iарбе 60 шу дизара хетаяь торжественни сайре.

Мамакаев Iарбе вахара а кхоллама а наькъах лаьца доклад йир филологически Iилмай кандидата Туркаев Хьасана.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа ишттa поэта вахара а кхоллама а гIулакхаш дувцаш къамаьлаш дир дукхача хана денз Мамакаев Iарби вовзаш, цунца цхьана болх беш хиннача новкъосташа.

Районерча цхьан школахи улицахи Мамакаев Iарбе цIи тилла соцам баьб Надтеречни райисполкомо.

Премьера — У. Гибсона пьеса

М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театро 16 декабре оттайир «Бурчолга тIа шиъ ва» яхача цIи хезача американски драматурга У. Гибсона пьесах йола премьера. Цу пьеса шиъ мара турпал вац: Джерри Гители. МаIа саги кхалсаги.

Джерри роль ловзаю артиста Стужев Виталс, Гитела роль — РСФСР заслуженни артисткас Брыткова Людмилас.

Уж шаккъе а укх театральни сезоне мара болабеннабац вай театре болх бе. Ишттa дале а, хIанзлехьа а кердача шин премьере керттерча турпалий ролаш дика ловзаеш зрителашта белгалбаьннаб уж.

Премьера кийчъяьй режиссера-постановщика Андреев Георгий Леонидовича, художник-постановщика — Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятела Сновинг Александр Сергеевича.

Премьере хиннача зрителаша боккхача безамца тIаийцар керда спектакль.

Бек АБАДИЕВ.

ЧЕ ГЕВАРА ПОРТРЕТ

Цу картинана бIарг тIерабаккха хала да. Хеталу, моаршал хоатташ санна бий а баь вола Че, гона чура ара а ваьнна, шийна дукха дезаш а ший са даллалца йолча хапа ше тешаме хиннача а лаьтта гIолла гIа а боахаш духьал волалургва аьнна.

Кубан Латински Американ къаман турпала Че Гевара сибат ээарза дийхкад художникаша. Цун сибат тIа ца дуллаш материал йиса хургьяц, каьхата тIа, картона тIа, холаста тIа, дахчан тIа, цIаста тIа, аьшка тIа, кизга тIа, бетона тIа дукхача тайпара вийхкав из. Амма хIанз волчча тайпара цIанкха а вайнавац. Из духхьал картина хинна Iац, из кхо картина да — триптих. Цун авторе къонача киевски художника Валерий Чуйкова йоах, из форма шехаржара бахьан «Че сибат сов низ болаш, чоалхане хиларах моллагIча схема чу. поняте чу ца хожаш хилар да».

ХIана ээаб Че Гевара сибато художника теркам тIа?

Иштта дувц из Валерий Чуйкова ше:

— 1976 — 1977 шерашка чилийски халкъа трагедена хетадаь доккха картина яздаьдар аз. Из болх беш латиноамерикански революционерий вахари цар даь балхаши довза дийзар са. ТIехь-тIехьа дикагIа зелуш хьалхашка увттар сона Че Гевара сибат а. Аз кхетадир се веррига а цун образо дIалаьца хилар. Сона деззденна цун керттера хIама дар цо цхьаккха хIама а шийна болча пайдана деш ца хинна хилар. Геттара хала дар триптих язде, амма балходог гIоздоахар са, иразах а кхевора, художник хиларах кхеваь ца Iеш, духхьал со моллагIча тайпара вале а Че ваьхача ханаца а цо баьча балхаца а вувзавенна хинна саг со хиларах.

Из картина хьокхаш хинад Гаване кагирхойи студентийн XI Дерригдунен фестивале, хIаьта цига лаьха мах а баьб цун.

— Гаване сона дайнар вIалла сона дага а ца хиннар дар. — дувц Валерс. — Со амаваьккхар наха, сердалоно дошо бесса дерзадаьча кубински лаьттан басараша, цIейн ерригача атмосферо. Кубаси цун халкъон лу художника творчески уйлай кхоачалургйоаца торонаш.

Гаване са къамаьл хилар Гевара даьца. Сона Iалаьмате еза я сай картинака цо енна отзыв. Иштта яздора цо: «Валерега Чуйковга. Со чIоагIа цецваьккхар дерригача дунено Че Гевара оалача сай виIий Эрнаста портрето. Из портрет диллад искусства дерригача законегIа ма-доагIара. Хьа вIаштIехьдаьннад портрет физически цунна тара хилийта а художественни средствашца са виIий низи динамизми хьахьокха а.

Эриесто Гевара ЛИНЧ.

Гавана, 1978 ш. 2 август.

Аьиначоа тIатоха хIама дац. Хьежаргда вай Валерий Чуйкова яздергдолча цун талант а кубински революцецара безам а хьахьокхаргдолча кердача балхашка.

Юрий ПОГОСОВ. (АПН).

Бакура хьаьший

Укх деношка МагIалбикерча № 13 йолча школерча дешархойн хьехархойн коллективо боккхий хьаьший баь тIаийцар Бакурча милице школера викалаш. МагIалбике уж хьаьший бахкар дувзаденна дар. «15 йиша — 15 республика» яхаш школе дIахьош йолча фестивалаца.

Курсанташка дахьийтача письмо тIа пионераша яздаьдар: «Шуга письмо язду 6-ча классерча дешархоша, Гагарин Юре цIерагIча отряда пионераша. КхоалагIа шу да оаха правофлангови яха сийдола цIи лелаю. Тхо кийчлуш да «15 йиша — 15 республика» яхача фестивалага. Цудухьа тхо тешаш да вежарашха йолча республиках — Азербайджанах — лаьца кийчдеш дола альбом вIаштIехьдаккха оаш тхона новкъостал дергхиларах»...

— Из письмо чIоагIа хамбеш тIаийцар тха школерча кулгалхоша, — яхаш дувц курсантий группа викалашта кертте латтача хьехархочо, милице школа комсомольски организаце секретара Холодов Виктор Семеновича. — Цул совгIа, школа эгтара дикагIа бола курсанташ а ийца шунцига хьоашалгIа воагIилга тIа а диллар сона. Цудухьа, тха хьамсара новкъостий, тахан тхо шунцига а да.

Холодов Виктора дийцар шоай школах, цун выпускниках лаьца. Из школа хьайийллай Азербайджане Советски Iаьдал дIаэтта дукха ха ялалехьа Халкъа Комиссарий Совето декхар тIадилларах. Цу хана денз цу школе дешаш хиннаб Советски Союза мел йолча республикай викалаш. ХIанз а школа дуккхача къамех латтача коллективе дешаш ба Нохч-ГIалгIайчера курсанташ, хIаьта, дика дешаш а ба. ХIана аьлча, цар масал эца нах а ба цига. Массехк шу хьалха тха школа йистеяьккхай хIанз Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра заместитель волча Ш. Могушковс, МагIалбика ГОВД начальника А. Даурбековс, кхы дуккхабараша.

Цул тIехьагIа, школа курсанташа — МагIалбикерча Вельхиев Ахьмада, Грознерча Вахаев Султана, Бакурча Косибханов Вагифа дийцар пионерашта а дешархошта а шоай школах, шоай дешарах.

Пионерий сборе торжественни хьале Бакурча милице школера курсанташ школа почетни пионераш баь дIаийцар. Царна фоартах дIайийхкар пионерий цIе галстукаш. Шоай аргIанна курсанташа пионераши цар сий дола гIулакхи даькъала а дийца, шоай керда хиннача новкъосташта дIаделар Советски Азербайджана детIабенача халкъа боахамах, Iилмах, культурах лаьца кийчдаь дола альбомаш. Цул совгIа, гулбеннараштa боккха сакъердам а хулаш, хьаьшаша пионервожати йолча Кодзоева Раяна дIаелар йоккха теник.

Из Iалаьмате сакъердаме, хьаьшашта а фусамдаьшта а пайда луш хинна вIашагIкхетар чакхдоалаш пионерашен дешархошен доккха концерт оттадир хьаьший сийна.

Б. ЧЕРБИЖЕВ.

СУРТА ТIА: милице школера курсанташ школа почетни пионераш баь дIаэцаш йола пионерий сбор.

Автора сурт.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА...

23 декабрь

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх беш да «Заманхо» яха кинотеатр. Хьокхаргда мультфильмаш. 12.00. «Марша доагIалда, Iа» яхача темаех йолча стихотворене конкурс. 14.00. Фаьлгий хьисапе долча ловзарашка хьех ГIор Даде ший мастерске. 18.00. «Съездагара съездага» яхача темах хьокхаш да документальни фильмаш.

Химикий культура Дворец. 12.00. Правови знаней школа заняти. Тема: «Советски гражданий бокъонаши декхараши». 15.00. «ТIаденнад Iа» яха спортивни яхьаш. 18.00. «Планета пха» яхача политически информаце клуб. «Тха Даьхе—СССР» яха беседа.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Болх бу «Филателист» яхача клубо. 16.00. «Сомий фун перспективни сорташи ретанированни» яхача темах йола бешамаш лелаерий университета заняти. Хьокхаргда «ЙоархIашцара къовсам» яха документальни фильм. 17.00. Кинои, искусстваи, литератураи кагирхой клуба заседани.

26 декабрь

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец 10.00. «Басняш дикагIа хьанна хов?» яха викторина. 11.00. Болх беш да «Заманхо» яха кинотеатр. Хьокхаргда «Вай моттиг» яха фильм. 18.00. Хьокхаргда «Iилма-хьалкъана» яхача темаех дола документальни фильмаш.

Химикий культура Дворец. 12.00. Болх беш я «Ориентир» яха клуб.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене ОРС-е Кагерманова Людмилас болх бу 15 шу даьннад. Эггара хьалха балха енача хана къона яр, опыт яцар. Людмила цу хана чIоагIа езаелар кондитера специальность. Хийла хьожаш хулар аз ший бокккхагIа болча новкъосташа беча балхага. Сел дика из болх бовзаш, цунах кхеташ уж хиларах хьагар царех. Мерза булочкаш, кексаш еш, торташ, пирожнеш, кхыйола мерза хIамаш цар кийчъеш, царех цецъювлаш, царгара из говзал хьаIомаеш хулар Люда.

Столове болх а беш, заочно дешаш чакхъяьккхар Людмилас Нальчикера общественни кхачан техникум. Дешара теории балха практикеи шоайла вIашагIа а ювзаш, къонача кондитеро Iомайора ший хургйолча профессе «къайленаш».

Дешарах дика кхетар Кагерманова. Цудухьа, дика дешаш из техникум чакх а яьккха, къонача йоIо общественни кхачан техника-технолога диплом хьайийцар.

ХIанз Кагерманова Людмила болх беш я Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ № 10 йолча столоверча кондитерски цехе.

Ха дIа ме йода лакхлу говзал, хьаIов опыт. ХIанз 6-ча, эгтара лакхагIа йолча разряда кондитер я Людмила. Столове кийчъеш йола мерза хIамаш чам болаши заводхошта чIоагIа езалуш хул. Цудухьа хIара дийнахьара план Людмилас 150—180 процента кхоачашъю. ХIанз ший ученикаш а ба Людмилай.

Дукха ха йоаццаш ОРС-а чакхъяьккхар «Профессех дикагIвар» яха поварештен кондитераштен юкъера традиционни конкурс. Цига дакъалаьцар объединенена чу мел йоагIача столовешкарча специалисташа.

Цу конкурсе дакъа лаца дика кийчъелар Людмила. Аттачарех дацар хьалхашка лаьтта декхар — кийчъе езаш яр кхаь сортах йола торташ, пирожнеш, печенеш. Гулбенна кондитераш а бар лакха говзали опыти йола нах.

ТIахьежача гуча суртан чамаи Людмилас кийчъя хIамаш дикагI яр, цудухьа конкурсе хьалхара моттиг укханна хьожайир. Из коталo яккхара Кагерманова Людмилана елар ОРС-а сийлен грамотеи «Профессех дикагIвар» яха дешаш тIадола шера цIе ленти.

Цу конкурсе дакъа лоацаш яр ОРС-а № 1 йолча столове болх беш йола Людмилай ученица — Сосламбекова Шура. Конкурса комиссе цунна елар кондитера 4-гIа разряд.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехиник» яхача дукхатиражни газета болхло.

СУРТА ТIА: Кагерманова Людмила.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ОБЛИГАЦЕШ ДIАЭЦАРА ХЬАКЪЕХЬА

Дукха ха йоаццаш СССР финансай Министерстваи СССР Пачхьалкхен банкои хоамбаь ма-хиллара 1979 шера 16 январе дIачуэца йолаергья кхаж боагIачен погашени ечеи тиражашта юкъеяханза йиса 1948 шера арахийца хинна СССР халкъа боахам юхаметтаоттабарен детIабоалабарен КхоалагIча пачхьалкхен заема 682 миллион сома облигацеш, хIаьта царех доагIар дIателаш а уж дIаэцаш а хургья сберегательни кассаш, цу даькъе агентстваш а йолаш. ХIара сберегательни кассе дIаэцаргья цу заема моллагIча боарамера облигаци.

Сберегательни кассашка дIаяхка ядача облигацеех доагIар дIалургда уж хьалхагIа уж йолча даьга дIаеннaчул тIехьагIа. Уж дIаяхка йоадалрах 1957 шера 1 апреле денз 1975 шера 1 январе кхаччалца йолча юкъа мах боаккхаргбац.

Облигацеех дIалургба шоай мах, 1961 шера 1 яннаре хиннача ахчан реформага хьежжа 10:1 йолча отношенегIа цар мах кIезиг а беш.

Облигацеш дIачуяла йиш я 1994 шера 1 январь хьатIа кхаччалца йолча хана, хIаьта цул тIехьагIа цар мах бов.

Пачхьалкхен заема облигацеш уж дIахьекхачоа царех доагIар дIалуш дола маьхе каьхаташ да, йоайича юхаметтаоттаеш а яц. Карара кара паргIатта дIа-юха телаш я уж цхьаннахьа дIаязъеш а йоацаш. Цудухьа уж лораеш лелае еза.

Пачхьалкхен заемашта погашени елгеи царех доагIар дIателилгеи мехкарча дукха миллионаш болча къахьегамхой хьашташца ювзаенна йола лоархIаме политически мероприяти я. Советски халкъа материальнии культурнии боарам лакхбара тIаерзаяь я из.

Нохч - ГIалгIай чен сберегательни кассаш кийча я пачхьалкхен КхоалагIча заема облигацеш дIаэца.

С. СМАГИН,
СССР Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене вокккхагIвола инспектор.

Тешаме а пайда тIабоагIаргболаш а Iоадаь ахча леладе новкъостал дергда шоана, хьамсара новкъостий, 1966 шера арахийцача пачхьалкхен 3-процентни кхаж боагIаш йолча чурча заемо

Цу заема облигацеш оаша эцача хана шоей ахча эггара тешаметIчунга-пачхьалкхенга Iодилла дIаденна ца Iеш цунах кхаж а бена из дукха совдаккха а торо хургья шун.

30 декабре городе Москве хургья пачхьалкхен 3-процентни кхаж боагIаш йолча чурча заема аргIанара — 100-гIа тираж.

Цу тираже ловзадергда 39 миллиони 979 эзари сома боарам болаш 733 эзари 200 кхажамаш, цу даькъе 5000, 2500, 1000, 500, 100, 40 сома боарам бараш а долаш.

Кхаж бара бола аьттув хIара тираж ме хул дукхагIа хул.

Цу заема облигацеш нийцача наьха бокъо я алхха аргIанарча тиражаца лаьца ца Iеш тIехьагIа хургйолча шерра-шера заема ха чакхъяллалца хIара цхьан беттен ах беттен цкъа еш еча ерригача тиражашка а дакъа лаца.

3-процентни заема облигацеш паргIатта йохкаш а я сберегательни кассашка, хIаьта цар юха дIачуйиеш а я.

Кердача шера хьалхарча тираже шоай кхаж боагIий хьажа, эца 3-процентни заема облигацеш.

Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлени.

Аьттув болаш а тешаме а

ДУККХАЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА ШОАЙ БЮДЖЕТ НИИСА ВIАШТIЕХЬЪЯККХА НОВКЪОСТАЛ ДУ СБЕРЕГАТЕЛЬНИ КАССАША. ХАН-ХАННАХЬА IO А ДЕХКАШ СБЕРКАССАШКА IОАДЕ ЙИШ Я ШИЙ КУЛЬТУРНО-БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШТА ДIАДАХИЙТА ЭША АХЧА.

Сберегательни кассашка ахча дIайиду массехк тайпара. Сберегательни кассашка Iодиллача ахчах из Iодиллачоа проценташ тIакхет е кхаж боагIа.

СБЕРКАССЕ АХЧА IОДЕХКА ЙИШ Я ЦКЪА ДУЛЛАШ ДУККХА А КIЕЗИГА А. ХIАЬТА АХЧА IОДИЛЛА ЛАЬРХХIА КАССЕ АХА А ВЕЗАЦ. ИЗ ДЕ ЙИШ Я ШИЙ ПРЕДПРИЯТЕ, КОЛХОЗА Е СОВХОЗА БУХГАЛТЕРЕ ЗАЯВЛЕНИ ДIАЧУ А ЕННА ХIАРА БЕТТА ШИЙ АЛАПЕНА ТIЕРА Е КХЫЧА ДОХОДАШТА ТIЕРА ХОАДАМ БОЛЛАШ ДОЛА АХЧА СБЕРКАССЕ ШИЙ ЛИЦЕВОЙ СЧЕТА ТIА ДIАЯЗДЕРГДОЛАШ ДIААХИЙТА АЬННА ДЕХАР ДИЧА. БЕЗНАЛИЧНИ ХЬИСАПЕ АХЧА ДIА А УХИЙТАШ ИЗ IОАДЕЛГА ЧIОАГIА АЬТТУВ БОЛАШ ХIАМА ДА — ЦУ ГIУЛАКХА ЛАЬРХХIА ХА ЙОАЕ ЕЗАШ ХИЛАЦ СБЕРКАССЕ УХАШ.

Сберкассе ахча Iодиллачун ший безам хуле шийна хьалхара ахча кассера хьаэца аьнна доверенность дала а моллагIча сага е организацена васкетагIа из дIахьожаде а йиш я. Кассе улла ахча гуча ца даккхара, из лорадара, дIадийххача хана из дIалургхилара пачхьалкхено тешам лу.

СССР Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлени.

ФЕ ХИЛА

Транспорт лелача наькъашка хулаш долча зуламий керттера дарех бахьан да бокъонегIа йоагIачул сихагIа машинаш наькъашка лелаяр, бокъонаш телхаеш машинел хьалхалелхар, наькъех тIехбувлача хана нах лора ца балар. Духхьал из бахьан долаш хиннай 475 авари, цига веннов 104 саг, човнаш хиннай 220 сага.

«Жигули» яхача ший машинаца водаш хинна Сардалов Ростов—Баку яхача новкъа 693 километр йолча машина сих а яь нокъзара а ийккха машин къалтIаиккхай. Е водитель а е пассажир а кхерамзлен тIехкараш дехкаш гIолла тIехлелх, сеца латтача автомобила тIехьашкара хьааралелх. Из бахьан долаш уж машина кIала болх.

хиннабац, цудухьа чIоагIа лозабаьб.

Цу тайпара авари яьй М-412 яхача автомашинаца Акулинина. Городе Аргуне вахаш волча Пак Владимира Моздок—Кизляр яхача новкъа машин сих а яь хьалхаяккха веннача хана духьалйоагIачоа ший машин тIатехай. Легковой автомобила тIа ваьгIа пассажир лозаваьв.

ГIашлой бехкагIа дукха хул зуламаш. 1978 шера 11 бетта цу тайпара зуламаш 263 хиннад, цига веннав 61 саг, човнаш яьй 210 сага.

ГIашлоша телхаю наькъагIа тIехбувлара бокъонаш, хьалйоагIача машина хьал-

№ 1436 йолча автоколонна шофер Бексолтанов Мовсар ший гIулакхага диллача кхыбарашта дика хьокхам тела безарех ва. Бакъда, тIехвала бокъо йоацача моттиге гIолла хьайоагIача автомашина хьалхашка гIолла тIехъэккха веннача хана из машино вожаваьв. Автомобила чархашта кIала яхай СУ-9 штукатур Мукаева Тамара. Из лоза а яь больнице улл.

ДIададахача кIиргаIа республика наькъашка 53 аварии хиннай, венна саг вац, бакъда, 15 сага човнаш яьй.

ЧИАССР МВД ГАИ.

СПОРТ

Грознерча шахматни клубе дIахьош я маIача наха юкъе шахматех ловзаш Нохч-ГIалгIайчене хьалхара моттиг яккхара чемпионат. Цига дакъа лоацаш ва, шоашта юкъе шиъ спорта мастер — В. Дорошкевичи А. Хаити — волаш, 14 саг.

Пхи тур чакхъяьннaчул тIехьагIа хьалха ва Хаит Александр. Лидерашта юкъе ва Назранера хьалхара разрядник Веданжев Хьажбикар а Грознера спорта мастерала кандидат Шмойлов Олег а.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 декабрь
I ПРОГРАММА

8.00 — Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «АБВГДейка».
9.30 — «Шоана, дай-нохной!».
10.00 — Советски иллей концерт. Ленинградера передача.
10.25 — «Дика товараш, — дукхагIа».
10.55 — «Художникех дола дувцараш» (интервидени).
11.25 — Музыкальни программа «Iуйранара почта».
11.55 — «Советлаш вахари».
12.25 — «Спортлото» тираж.
12.40 — «УнахцIено». Iилман-популярни программа.
13.25 — «Музыкальни абонемент». Шуберта творчество. ШоллагIа передача.
14.20 — «Коммунисташ». ФРГ-ра репортаж.
14.50 — «Капитана Немо къайленаш йола гIайре» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм (Франци). 6-гIа сери.
15.40 — «Дешара гом».
16.30 — ДIалокх РСФСР заслуженни артистка М. Толстаяс (арфа).
16.45 — «Содружество» яха телевизионни фильм.
17.15 — Мультфильмаш.
17.45 — «Тха обозрени».
18.30 — «Оаха иллеш а доах, пандар а локх».
18.45 — «Дег тIара». Тюменски области къахьегамхошпара вIашагIкхетар.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама». Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.05 — «Сакъердаме физика». Телевизионни фильм.
13.40 — «Дерригаш а балхаш дика да». Телевизионни конкурс.
14.20 — «Пионерия» яха киножурнал.
14.30 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
15.00 — Мультфильм.
15.10 — «ТАИН» — сакъердамерча Iилмай академи». ДIахьор — В. Б. Виноградов.
15.30 — Художественни фильм.
17.20 — Музыкальни конкурса тIехьхьара концерт.
19.00 — Фехтованех йола СССР кубок. Вильнюсера передача.
19.20 — «Лев Толстойх дола дош». Телевизионни документальни дукхасерийни фильм. КхоалагIа дакъа.
20.15 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш».
20.30 — «Кинонийкъбара клуб».
21.40 — «Исход». Художественни фильм.

I ПРОГРАММА
24 декабрь

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядке е дIаотта!».
9.00 — Грузе Пачхьалкхен халхара ансамбла концерт.
9.30 — «Гургал бетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва».
11.00 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «Машайн Витяйн кердача шера хьовзамаш» яха художественни фильм.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Скульптор Вучетич» яха документальни фильм.
14.20 — «Iана баллада» яха Маяковске цIерагIча Московски академически театра спектакль.
16.20 — «Духхьал сатем боацар» яхача документальни фильма премьера.
16.50 — Мультфильмаш.
17.15 — Белоруссе искусства мастерий концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Кинонийкъбара клуб».
19.45 — «Соахкара кадриль» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Искусство преображения» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

19.00 — Фехтованех йола СССР кубок. Вильнюсера передача.
19.20 — «Лев Толстойх дола дош». Телевизионни дукхасерийни документальни фильм. ДиъалагIа дакъа.
20.15 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.30 — Волейболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. «Автомобилист» (Ташкент) — «Динамо» (Москва). Ташкентера передача.
21.00 — «ДIалокх РСФСР заслуженни артиста В. Щелканина». Воронеженера передача.
21.40 — «Духхьала Саша». яха телевизионни художественни фильм.

РАДИО

23 декабрь

6.40 — «Ремонт еча мастерскешка». Радиорейд (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск» (эрсий меттала).
8.55 — Ашараш (эрсий меттала).
13.00 — «СалаIара минуташ» (нохчий меттала).
13.20 — «Халкъа иллеш» (нохчий меттала).
13.40 — «Халкъа поэтесса». Ахматова Раисай 50 шу дизарга (гIалгIай меттала).
14.30 — «Сатирически талгIе тIа» (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйре» (эрсий меттала).
18.30 — «Илли оал Ужахов Мухьмада». Концерт (нохчий меттала).

24 декабрь

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш». Концерт (эрсий меттала).
11.15 — «Иллеца доттагIаллa долчарна». Концерт (нохчий меттала).
11.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
15.15 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
15.45 — «Къоначар опыти къоначар хьекъари». «Грознефтегаз» НГДУ-ра передача (эрсий меттала).
18.00 — «КIирандийнахьара музыкальни програмиа» (эрсий меттала).
18.30 — «Школьни глобус».
18.30 — «Иллеца доттагIалла долчарна». Концерт (гIалгIай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллен Грознен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 1—6, Грозне 3—5 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Коанен ломмен морхаш а йолаш, кхоана цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 11—16, дийнахьа 2—7 градус шелал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделин — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем—3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05378. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8864.